

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Brittany Ellen

**KATALOONIA JA ŠOTIMAA SETSESSIOONI LIIKUMISTE VÕRDLUS: MOTIIVI
VÄLJA SELGITAMINE JA REFERENDUMI TULEMUSTE VÕRDLUS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Heiko Pääbo, PhD

Tartu 2024

AUTORIDEKLARATSIOON

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, tööd ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Brittany Ellen, 20.05.2024

Sõnade arv: 9821

LÜHIKOKKUVÕTE

Bakalaureusetöös analüüsitakse Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumiste motiive ning nende seost mõlemas piirkonnas korraldatud referendumite tulemustega. Vaatluse all on motiivide seletusvõime Kataloonia ja Šotimaa erinevatele referendumitulemustele. Sellest tulenevalt analüüsitakse mõlema piirkonna parlamentides toimunud debatte neli aastat enne referendumi, referendumi aastal ning üks aasta peale referendumi, et määrata setsessiooni liikumiste keskmes olevad motiivid. Andmeanalüüsis kasutatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi ning nii deduktiivset kui ka induktiivset lähenemist. Parlamentide debattide analüüsimise käigus selgus, et Kataloonia setsessiooni liikumise keskmes on majanduslik motiiv ning Šotimaa setsessiooni liikumise puhul poliitilise võimu motiiv. Seoseid referendumitulemuste seletustele analüüsiti töö teoreetilisest raamistikust lähtuvalt. Analüüsi läbi selgub, et kuigi Kataloonia ja Šotimaa motiivid iseseisvumisele ei ole väga erinevad, siis need motiivid ja nende motiivide väiksed erinevused on piisavad seletamiseks, miks korraldatud iseseisvusreferendumite tulemused olid sellised nagu need olid.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	6
1. SETSESSIOON JA SELLE PÕHJUSED.....	8
1.1 Setsessiooni olemus.....	8
1.2 Setsessiooni ajendid.....	10
1.2.1 Setsessiooni aluspõhjused.....	10
1.2.2 Setsessiooni esilekutsuvad põhjused.....	12
1.3 Setsessiooni saavutamise vahendid.....	15
1.4 Referendum kui setsessiooni saavutamise vahend.....	16
2. JUHTUMITE TUTVUSTUSED JA VARASEMAD UURIMUSED.....	19
2.1 Kataloonia ja 2017. aastal toimunud referendum.....	19
2.2 Šotimaa ja 2014. aastal toimunud referendum.....	20
2.3 Varasemad uurimused.....	21
3. METOODIKA.....	23
3.1 Uuritavad tunnused ja uurimisstrateegia.....	23
3.2 Meetod ja andmete kogumine.....	23
3.3 Andmete analüüs.....	24
3.4 Uurimuse piirangud.....	24
4. TULEMUSED, ANALÜÜS JA JÄRELDUSED.....	26
4.1 Kataloonia parlamendi debatil 2013-2018.....	26
4.1.1 Kataloonia motiiv.....	30
4.1.2 Motiivi seletus referendum tulemustele.....	31
4.2 Šotimaa parlamendi debatil 2010-2015.....	32
4.2.1 Šotimaa motiiv.....	35
4.2.2 Motiivi seletus referendum tulemustele.....	36
4.3 Võrdlus ja järeldused.....	37
KOKKUVÕTE.....	39
KASUTATUD KIRJANDUS.....	41

ANALÜÜSITUD ALLIKAD.....	45
LISA 1.....	52
LISA 2.....	53
LISA 3.....	54
LISA 4.....	55
LISA 5.....	56

SISSEJUHATUS

Viimase kümne aasta jooksul on Euroopas toimunud kaks suuremat setsessiooni liikumist: Šotimaa soov iseseisvuda ning eralduda Suurbritanniast ja Kataloonia soov iseseisvuda ning eralduda Hispaaniast. Mõlemas piirkonnas toimuvad setsessiooni liikumised on viinud iseseisvusreferendumiteni, mis olid erinevate tulemustega. 2017. aastal toimunud Kataloonia iseseisvusreferendum saavutas enamuse poolthääled iseseisvumisele (Cetrà et al., 2018: 126), ent 2014. aastal toimunud Šotimaa referendumil saavutasid enamuse vastuhääled (Mullen 2014: 627). Sõltumata referendumite tulemustest, lõppesid mõlemad eelmainitud katsed iseseisvumist saavutamata.

Täna on nii Kataloonia kui ka Šotimaa uue referendumini planeerimisest ja korraldamisest olnud parlamentides ning meedias debatti korduvalt, mis näitab, et soov eralduda ning luua uus poliitiline suveräänne võim on endiselt aktuaalne. Demokraatlikes ühiskondades, nagu Šotimaa ja Kataloonia, kasutatakse sellistes küsimustes üldjuhul iseseisvusreferendumeid kui vahendit iseseisvumise saavutamiseks ning selle edukus sõltub mitmest erinevast tunnusest. Kataloonia ja Šotimaa kestev iseseisvuspüüdlus näitab, et isegi kõrgelt arenenud demokraatia piirkonnas nagu seda on Euroopa, on rahvaste enesemääramise õigus jätkuvalt aktuaalne teema, mille tõttu erinevad hääletustulemused iseseisvusreferendumitel tunduvad ebaloogilised. Ebaloogilised just selle tõttu, et arutelu iseseisvuse küsimuse üle on mõlemas piirkonnas olnud pikaajaline ning selle vajadust ja taht on väljendatud korduvalt ja mitmekülgelt. Sellest tulenevalt on vajalik uurida, mis motiiv on kummagi setsessiooni liikumise keskmes ning kuidas see motiiv mõjutab setsessiooni liikumiste kulgu ja referendumite tulemusi. Uurimisprobleem on oluline, sest see üritab määrata setsessiooni liikumiste motiive tulenevalt setsessiooni selgitavatest teooriatest, pakkudes uusi andmeid piirkondade setsessiooni protsessidele ning otsib seost setsessiooni liikumiste motiivide ja referendumitulemuste vahel Kataloonias ja Šotimaal, üritades mõista, miks esines hääletustulemustes erisus.

Töö eesmärk on välja selgitada, kuidas erinevad üksteisest Šotimaa ja Kataloonia setsessiooni liikumised, uurides mis on ja on olnud mõlema liikumise motiivid. Samuti uuritakse kas ja millisel määral need motiivid põhjendavad referendumite tulemusi. Eesmärk on kaardistada milline probleem või küsimus on mõlema setsessiooni liikumise keskmes ning kas selle

esilekerkimine on olnud loogiline kulg piirkonnas või anomaalia. Seejärel on vaja välja selgitada, kuidas erinevad uuritavate piirkondade motiivid olla iseseisvad riigid. Nende etappide läbi jõutakse eesmärgini analüüsima, kuidas valitud piirkondade setsessiooni liikumised üksteisele sarnanevad või erinevad ning kas ja millisel määral see põhjendab referendumite tulemusi. Eelnevast tulenevalt on käesoleva töö keskne uurimisküsimus: kas ja kuidas erinevad üksteisest Šotimaa ja Kataloonia setsessiooni liikumiste motiivid ning mil määral need motiivid põhjendavad läbiviidud referendumite tulemusi?

Läbiviidava analüüsi tulemusena saab määrata, mis on mõlema piirkonna setsessiooni liikumise motiivid, kuidas need erinevad või sarnanevad üksteisele ning kas tegemist on anomaaliatega või loogiliste arengutega antud piirkondades. Samuti on võimalik võrrelda konkreetsete referendumite tulemuste põhjuslikke tagamaid tulenevalt motiivist.

Uurimistöö läbiviimiseks kasutatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi. Teoreetilise kirjanduse analüüsimisest saadakse kategooriad ning koodid, mille kaudu analüüsitakse Kataloonia ja Šotimaa parlamentides olnud debatte neli aastat enne referendumit, referendumiaastal ja üks aasta pärast referendumit. Uurimistöö keskne argument on, et antud piirkondade setsessiooni liikumised on seotud kas identiteedi, poliitilise võimu või majanduslike motiividega. Nende motiivide väljaselgitamiseks kodeeritakse valitud parlamendi istungite transkriptsioonid, kasutades sõnaotsingut parlamentide kodulehtedel. Sellest tulenevalt on võimalik määrata, millised motiivid on kummagi setsessiooni liikumise keskmes ning neid omavahel võrrelda. Analüüs ja tulemuste tõlgendamine põhineb töö teoreetisel raamistikul.

Käesolev töö on jaotatud neljaks peatükiks. Esmalt antakse ülevaade setsessiooni teoreetilisest käsitlusest, kus defineeritakse setsessiooni mõiste ning tutvustatakse setsessiooni liikumiste motiive. Samuti kirjeldatakse erinevaid setsessiooni saavutamise vahendeid, keskendudes eelkõige iseseisvusreferendumile kui vahendile iseseisvuse saavutamiseks. Teoreetiline raamistik määrab sisuanalüüsi teostamiseks vajalikud kategooriad. Seejärel, et uurimisprobleemi ja uurimuse konteksti paremini mõista, antakse ülevaade Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumiste juhtumitest. Sellele järgnevalt tutvustatakse lähemalt uurimuse teostamiseks kasutatud uurimisstrateegiat, andmeid ja andmeanalüüsi meetodit ning töö viimases osas viiakse läbi analüüs, et vastata uurimisküsimusele ning tehakse järeldused.

1. SETSESSIOON JA SELLE PÕHJUSED

Käesolevas peatükis defineeritakse mõiste setsessioon ning kirjeldatakse selle olemust. Samuti esitatakse setsessiooni võimalikud ajendid. Lisaks tutvustatakse ka vahendeid, millega setsessiooni saavutatakse. Teoreetiline osa koosneb erinevate autorite käsitlest antud teemal, et luua uurimuseks üheselt mõistetav ning konkreetne arusaam setsessioonist ning selle tekkepõhjustest.

1.1 Setsessiooni olemus

Setsessioon on vastuoluline uurimise teema olnud aastakümneid, tekitades uurijate vahel eriarvamusi ning debatti selle ajendite ja legitiimsuse osas. Diego Muro (2023) leiab, et setsessiooni üheselt mõistetava kõikehõlmava teooria puudumine on osaliselt tingitud ekspertide eriarvamustest selle kohta, mis setsessiooni põhjustab (Muro 2023: 133).

Bruno Coppieters (2003) eristab termineid “setsessioon”, “setsessiooni liikumine” ja “setsessiooni protsess” (Coppieters 2003:4). Ta kirjeldab setsessiooni kui eemaldumist eksisteerivast riigist või ühiskonnast uue suveräänse riigi loomise kaudu (Coppieters 2003:4). Ka teised autorid nagu näiteks J. Angelo Corlett (2008) on mõtestanud setsessiooni kui ühe grupi eemaldumist olemasolevast riigist, et luua uus suveräänne poliitiline võim (Corlett 2008: 120). Burleigh T. Wilkins (2000) väidab, et kuigi ei ole üheselt määratud, millised ja mis seisundis peavad olema selle grupi tunnused, siis setsessioon peab hõlmama mingit vaidlust või õigustust teatud territooriumi üle (Wilkins 2000: 15). Eelnev tähendab, et setsessioon kujutab endast ühe kindla lõpptulemusega olukorda, mis hõlmab ühe territooriumi jagunemist eksisteeriva suveräänse võimu ja tekkiva suveräänse võimu vahel. Samas eksisteerib ka arusaamasid, et setsessioon on riigi loomine vägivalda kaudu ehk uue suveräänse poliitilise võimu teke eksisteerivast riigist kasutades jõudu (Crawford 2006, viidatud Radan 2023: 31 kaudu). Seda definitsiooni võib pidada kitsaks ning olukorrast sõltuvaks, sest nagu hiljem näha (vt alapeatükk “Setsessiooni saavutamise vahendid”), vägivalda võib pidada ainult üheks vahendiks setsessiooni saavutamiseks.

Setsessiooni liikumist erinevalt setsessioonist ja setsessiooni protsessist on keerulisem lahti mõtestada, sest selle eestvedajate kavatsusi on keeruline määrata ja kontrollida (Coppieters 2003:4). Teisisõnu tähendab see, et setsessiooni liikumine viitab kavatsustele, milleks võib olla muuhulgas täieliku autonoomsuse saavutamise kõrval ka föderaalset või konföderaalset

staatuse soov (Coppieters 2003:4). Sellegipoolest omavad setsessiooni liikumised ja nende aluseks olevad kavatsused või põhjendused olulist rolli, sest need kujundavad setsessiooni protsessi ning võivad lõppeda setsessiooniga. Bruno Coppieters (2003) kirjeldab setsessiooni protsessi kui sündmustejada, mis on kas teadlikult või mitteteadlikult suunatud mingi piirkonna eraldumisele keskvalitsuse võimu alt (Coppieters 2003:4). Peter Radan (2023) on väitnud, et setsessiooni protsess saab alguse siis, kui mingi eksisteeriva riigi territooriumil olev grupp inimesi deklareerib iseseisvuse mingist suurema territooriumi osast (Radan 2023: 30). Samas võib eeldada, et riigi keskvalitsuse alt eraldumiseks suunatud tegevustega võidakse ka alustada juba varasemalt, et hiljem iseseisvusdeklaratsiooniga välja tulles omada piirkonnas elavate inimeste toetust. Coppieters on kirjeldanud, kuidas setsessiooni protsess võib esineda erinevate vormide näol nagu näiteks autonoomsete poliitiliste üksuste loomisel detsentraliseerimise kaudu, mida võib käsitleda kui setsessiooni protsessi etapina (Coppieters 2003:4). Selliseid institutsionaalseid vahendeid võib käsitleda kui alternatiive setsessiooni juhtumisele või ka kui vaheetappe, mis viivad konfliktini ning lõpuks uue suveräänse poliitilise korra loomiseni (Coppieters 2003:4-5). Teisisõnu setsessiooni protsess on midagi, kuhu peaks olema jõutud setsessiooni liikumise kaudu, ehk mingi grupp inimesi on enda jaoks lahti mõtestanud, mis põhjustel nad soovivad eralduda eksisteerivast riigist ning luua oma suveräänse poliitilise võimu eksisteeriva riigi territooriumil.

Enamus olemasolevaid riike on tekkinud setsessiooni tulemusena ning piirkonnad, mis tänapäeval soovivad eralduda riigist, kuhu nad hetkel kuuluvad, õigustavad seda alatihti ajalooliselt varem eksisteerinud oludega. Ajalooliselt on võimalik näha, kuidas setsessiooni tagajärjedeks on sõda ja inimkannatused või majanduslikult ja poliitiliselt edukate uute riikide teke (Antić 2007: 146). Uute riikide tekkega on seotud ka nende tunnustamise aspekt ehk kas olemasolevad riigid rahvusvahelisel tasandil tunnustavad uut tekkinud suveräänset riiki või mitte. Setsessiooni protsessis olevad piirkonnad ja sinna kuuluvad elanikud otsivad tunnustust nii eralduvast võimust kui ka rahvusvahelisel tasandil (Radan 2023: 30). Kuna setsesseeruvad piirkonnad soovivad luua suveräänset poliitilist võimu, tähendab see ka soovi oma motiividest lähtuvalt korraldada iseseisvalt tekkiva riigi nii sise- kui ka välispoliitikat. Välispoliitika teostamiseks on vajalik rahvusvaheline tunnustus, mille tõttu ajalooliselt on selle pälvimine olnud üks põhilisi eesmärke setsessiooni protsessides (Crawford 2006, viidatud Radan 2023: 31 kaudu).

Kuna setsessiooni on võimalik uurida mitmel erineval viisil, siis on setsessiooniteooriad jagatud kahte suurde teoreetilise lähenemisviisi rühma. Need saab jagada normatiivseteks teooriateks (*normative theories*), mis tegelevad setsessiooni tekkepõhjuste moraalse õigustuse hindamisega ja selgitavateks teooriateks (*explanatory theories*), mis keskenduvad tekkepõhjustele (Muro: 2023: 134). Antud töö raames keskendutakse järgnevas alapeatükis setsessiooni liikumisi seletavatel teooriate analüüsimisel, mis annavad aluse Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni ajendite uurimiseks, et hiljem välja selgitada, kas need liikumised on loogilised arengud piirkondades või anomaaliad.

1.2 Setsessiooni ajendid

Kui erialakirjanduses leidub mitmeid näiteid, kus eksperdid esitavad, analüüsivad ning kritiseerivad setsessiooni normatiivseid teooriaid, siis neid eetilisi küsimusi lahendatakse lähtudes selgitavatest teooriatest, keskendudes kas ainult ühele või mitmele ajendile. *The Routledge Handbook of Self-Determination and Secession* (Griffiths et al., 2023) on koondanud kokku erinevate ekspertide käsitletud setsessiooni selgitavad teooriad, mida hilisema analüüsi teostamiseks tutvustatakse nüüd täpsemalt.

Diego Muro (2023) peatükis “Setsessiooni põhjused” (*The Causes of Secession*) on setsessiooni seletavaid teooriaid eristanud ning jaotanud need omakorda kaheks: aluspõhjused (*underlying causes*) ja esilekutsuvad põhjused (*proximate causes*), millest esimesed keskenduvad taustaeeldustele, mis kutsuvad esile setsessiooni, ning teised, mis käsitlevad nende taustaeelduste või eeltingimuste käivitamist (Muro 2023: 135-136).

1.2.1 Setsessiooni aluspõhjused

Esimesena võetakse vaatluse alla võimalikud aluspõhjused, mis esindavad soodustavaid eeltingimusi setsessiooniks. Muro on esitanud kolm erinevat aluspõhjuste uurimissuunda: etniline poliitika ja poliitilised lõhed, ratsionaalse valiku teooria ning majanduslikud huvid kui otsesed eeldused (Muro 2023: 136-138). Need eeltingimused peaksid andma aluse või argumendi esilekutsuvatele põhjustele.

Etniline poliitika ja poliitilised ideed kui esimene aluspõhjuse uurimissuund tegeleb kultuurilise ja keelelise identiteedi represseerimisega, mis kujutab endast vastupanu riigis kehtestatud ja pealesurutud ühtsete reeglite ja institutsioonide vastu (Muro 2023: 136). Matthew J. Webb (2015) on esitanud etnilist identiteeti peamise setsessiooni ajendina, olles vastus ebaõiglusele mingi etnilise identiteediga rühma vastu (Webb 2015: 24). Jason Sorens (2012) väidab, et muuhulgas mõjutab identiteedi aspekti kõrval riigis leiduvate separatistlike rühmade suurus setsessiooni tõenäosust (Sorens 2012: 53-54, viidatud Muro 2023: 137 kaudu). Võib eeldada, et identiteedi ja kultuuri represseerimine ning selle tajumine loob ühtse ning tugeva hoiaku inimeste seas, kes identifitseeruvad selle identiteedi ja kultuuriga. Loogiline areng sellest oleks suurenenud toetus natsionalistlikele parteidele või nende huve esindavatele eliitidele, kes osutavad vastupanu riigi keskvalitsusele ning seisavad vähemuste kultuuri, keele ja identiteedi eest.

Teine setsessiooni aluspõhjus põhineb ratsionaalsel valikul, mis põhineb inimese ratsionaalsusel maksimeerida kasulikke funktsioone, mis üldjuhul on seotud majanduslike motiividega (Muro 2023: 136). Ratsionaalsusel põhinev ajend on seotud riigi detsentraliseeritusega. Nimelt leidis Brancatti (2006), et detsentraliseeritud riigid võivad suurendada võimalust setsessioonile, soodustades piirkondlike parteide ja natsionalismi kasvu (Brancatti 2006, viidatud Muro 2023: 137 kaudu). Käsitlemaks ratsionaalse valiku teooriat kui setsessiooni ajendit, on oluline uurida ja teada eralduva piirkonna majanduslikku ajalugu ning selle olulisust antud riigis. Webb (2015) on välja toonud kuidas natsionalistlikud parteid püüavad tagada oma piirkonna esindavatele ebaoproportsionaalselt suurema osa piirkonnast pärinevatest ressurssidest (Webb 2015: 24). Kui setsessiooni sooviv piirkond leiab, et nende ressursid on piisavad iseseisvalt riigi majandamiseks, maksimeerides kasu kohalikult, siis võib ratsionaalsusel põhinev ajend omada otsustamisel suurt kaalu.

Kolmas ning viimane aluspõhjus keskendub majanduslikele huvidele kui setsessiooni otsestele eeldustele, olles seotud piirkonna elanike majandusliku seisuga (Muro 2023: 137-138). Sambanis ja Milanovic (2011) uurisid seost detsentraliseerimise ja suveräänsusnõudluse vahel ning leidsid, et rikkamatel, ressurssidega ja suure rahvaarvuga piirkondadel on suurem tõenäosus majanduslikest ajenditest lähtuvale setsessioonile (Sambanis & Milanovic 2001: 30). See majanduslik seletus on seotud ka ratsionaalsusel põhineva ajendiga, sest suveräänsust sooviv piirkond seisab enda huvide ja keskvalitsuse poolt ressursside ümberjagamise surve eest, üritades kasumit hoida paiksena ning seda

kohalikult maksimeerida (Muro 2023: 137-138). Samal ajal on teistes uuringutes leitud korrelatsioon elanikkonna madala sissetuleku ja kodusõja vahel (Webb 2015: 24). Teisisõnu kui kodanikud tunnevad, et tegelik poliitiline võim ning kohalike ressursside ja tulude majandamine on ebasoodne ja neid marginaliseeriv, siis võidakse leida, et iseseisvalt majandamine on etem ja õiglasem. Viimane võib küll anda teoreetilise aluse uue suveräänse riigi tekkimiseks, ent ei pruugi garanteerida majandusliku olukorra paranemist vaid võib tekitada suuremaid kannatusi.

Ülaltoodud aluspõhjused esindavad valdkondi, millest võib tekkida mingis piirkonnas asuva rühma rahulolematuse ning sellest tulenevalt soov setsessioonile. On ebatõenäoline, et suveräänsust soovivad piirkonnad pretendeerivad setsessioonile ainult ühest ajendist lähtuvalt. Võimalik on kõigi aspektide kooslus, ent juhtumeid uurides on oluline määrata, mis on see põhiline rahulolematuse tekitaja, mis ajendab mingi piirkonna setsessiooni.

1.2.2 Setsessiooni esilekutsuvad põhjused

Setsessiooni aluspõhjuste kõrval on oluline vaadata ka selle esilekutsumise põhjuseid ehk teisisõnu setsessiooni liikumise katalüsaatoreid. Aluspõhjustest näeme, et setsessiooni liikumised tekivad kas etnilisest identiteedist ja ambitsioonikatest piirkondlikest parteidest juhitud või vastupanuna majanduslikele huvidele käsitletavas piirkonnas. Muro (2023) leiab, et suveräänsuse nõuded on aluspõhjuste ja esilekutsumise põhjuste koosluse tulemus. (Muro 2023: 138)

Setsessioon leiab aset üldjuhul riikides, kus elavad ajalooliselt erinevad rahvused ja kultuurid, sest riigis elavad vähemusrahvused peavad tunnustama suuremat autonoomiat ehk riigi keskvalitsust ja selle nõudmisi (Muro 2023: 138). Sellest tulenevalt saab esimese setsessiooni esilekutsuva põhjusena käsitleda vähemuste reaktsiooni riigi kujunemisele ehk teisisõnu on rahvusvähemuste nõudmised reaktsioon riigi ühise rahvuse ülesehitusele (Muro 2023: 138). Kui multikultuurne riik, mis soovib üles ehitada ühist rahvust, jätab tähelepanuta või piirab selle riigi territooriumil elavaid vähemusrahvusi ning nende kultuure, siis see loob eeldused setsessiooniks, mis põhineb etnilisusel ja identiteedil. Kui algsest riigi loomisest ei suudeta luua ühise rahva tunnet, siis ei ole tõenäoline hiljem seda tekitada. Webb (2015) on kirjeldanud, kuidas ajalooliselt on rahvustel ning hõimudel alati olnud mingi valitsemisinstitutsioon, olgu need rahvaesindajad või hõimupealikud ning kui nende

kultuuride ja rahvuste institutsioonide integreerimine emariigi institutsionaalsesse struktuuri ei ole olnud edukas, siis võib see esile kutsuda soovi suveräänsusele (Webb 2015: 32).

Michel Seymour (2007) on väitnud, et rahvuslikku teadvust ei saa parandada, sest ajalugu, keel ning institutsioonid on pikaajalised tunnused, mis võivad muuta rahvused erinevateks rahvuslikeks ühiskonnakultuurideks, põhinedes etnilistel, sotsiopolitiilistel, kultuurilistel ning paljudel teistel aspektidel (Seymour 2007: 403). See tähendab, et kui riigi loomisel ei ole olnud edukas ühtse rahvusliku tunde loomisega, siis tagantjärele ei ole võimalik seda tekitada, sest see ei ole olnud algselt kooskõlas rahvusvähemuste enesemääratlusega. Sellest arusaamast lähtudes võib eeldada, et riikides, kus keskvõimu poolt kehtestatud normidele vastanduvaid rahvuseid ja kultuure on palju ning need omavad olulist kaalu ühiskonnas, võib setsessiooni liikumise põhjustada pikaajaline frustratsioon ning ebaõigluse tunne.

Vajadus kohandada riigis eksisteerivat rahvuslikku mitmekesisust toob üldjuhul kaasa neid esindavate institutsioonide tekke, mida saab käsitleda kui teist setsessiooni esilekutsumise põhjust (Muro 2023: 139). Esimesest esilekutsumise põhjusest tuli esile, et vähemusrahvustel on üldiselt ajalooliselt eksisteerinud mingi esinduslik institutsioon ning multikultuursetes riikides antakse sageli nendele rühmadele võimalus olla esindatud, et tasakaalustada enamus- ja vähemusnatsionalismi, luues erinevaid institutsioone nagu kohalikud omavalitsused, autonoomsete piirkondade parlamendid jne (Muro 2023: 139). Poliitilise võimu õiglane jagamine peaks üldjuhul omama positiivset efekti ning vähendama võimalust riigisisestele konfliktidele. Poliitilist detsentraliseerimist nähakse sageli meetmena võimu õiglaseks jaotamiseks ning natsionalistlike pingete vähendamiseks demokraatlikes tingimustes, ent selle tulemusena võimaldavad need tekitatud institutsioonid inimestele suuremat osalust valitsemises ning võimalust kujundada ning kontrollida enda huvidest lähtuvalt erinevaid sotsiaalseid, poliitilisi ja majanduslikke huvisid, tugevdades etnilist identiteeti (Muro 2023: 139). Selline teadlikkus ning kontroll eelmainitud aspektide üle võib tekitada konflikte keskvalitsusega kui ollakse erimeelsusel nende huvide majandamise üle.

Brancatti (2006) on aga leidnud, et võimu detsentraliseerimist võetakse üldjuhul kasutusele teiste eesmärkide nimel, ühendades erinevad territooriumid üheks riigiks kaitsena sõjalise ohu eest või majanduse kasvatamiseks (Brancatti 2006: 661) Ta nendib, et isegi kui detsentraliseeritud valitsussüsteemid võivad kogeda suuremat etnilise konflikti taset, siis detsentraliseeritus võib vähendada nende konfliktide tekke intensiivsust (Brancatti 2006:

661). Võib eeldada, et nende konfliktide intensiivsuse vähenemine peab olema seotud keskvalitsuse ja piirkondlike valitsuste ühisest arusaamast piirkonna majandamisest ning olema tingitud mõlemale osapoolle sobivatest kokkulepetest.

Kolmandaks esilekutsumise põhjuseks võib pidada kriise, mis üldjuhul tulenevad kas poliitilise võimukorra muutustest või majanduslikest probleemidest (Muro 2023: 139). Kriisid toovad endaga kaasa sotsiaalset, majanduslikku ning poliitilist ebakindlust ning need võivad saada argumentideks setsessiooni liikumise alustamiseks kui esineb diskrimineerimist või olukorra pikaajalist stagnatsiooni. Muro on välja toonud, kuidas majanduslangused või depressioonid, majanduslik diskrimineerimine ja ressursside puudus või nappus võivad kõik mõjuda katalüsaatorina setsessiooni tekkele (Muro 2023: 139). Siinkohal saab taas toetuda Sambanis ja Milanovic (2011) väitele, et rikkamate ressurssidega piirkonnad võivad avaldada eraldumise soovi, et maksimeerida enda kasumit ning seda eriti ajal, kui riigis võivad olla majanduslikud raskused ning nende ressursside kasutamist tajutakse ebaausana. Kriisidest võivad esile kerkida etniliste ja majanduslike pingete seosed, kus võidakse tuua ajaloolisi argumente millega osundatakse mingile etnilisele rühmale kuuluva loodus- ja maavarade varastamist ja ärakasutamist. (Mackerras 2001: 298, viidatud Muro 2023: 139 kaudu). Kriisid annavad elanikele võimaluse õigustada vajadust setsessioonile lähtudes erinevatest setsessiooni alustingimustest, olgu nendeks majanduslik diskrimineerimine ning ressursside ebaoproportsionaalne kasutamine või vähemuste poliitilise võimu ning esindatuse vähendamine.

Olles siiani käsitletud setsessiooni ajendeid kui probleeme, mis mõjuvad katalüsaatorina, on oluline märkida, et setsessiooni toimumiseks on vaja inimesi, kes seda protsessi eest veaksid. Setsessiooni õnnestumise eelduseks võib pidada eliiti, kelle taha koondub mingi vähemusnatsionalismi esindav partei, kelle taha omakorda koondub rahvas. Teisisõnu majanduslikud, kultuurilised ja poliitilised probleemid, mis võivad tekitada massilise mobilisatsiooni ei teki iseenesest, vaid nende eesotsa on vaja eliiti, kes määratlevad, milliste probleemkohtade najal võidelda ning loovad selleks poliitilisi liikumisi oma institutsioonide ja ideoloogiate protsessidega (Muro 2023: 139). Need probleemkohad võivad olla näiteks ajaloolised konfliktid või demokraatlik õigus valida iseseisvust (Griffiths & Martinez 2020, viidatud Muro 2023:140 kaudu). Eelnevast tulenevalt on setsessiooni neljas esilekutsumise põhjus eliit.

Eliidi roll on mõtestada ja osutada tähelepanu olemasolevale rahulolematusele ning kujundada see veenvaks argumendiks rahvusliku allakäigu põhjendamiseks, keeldudes olemasoleva riigi institutsionaalsest reformidest või poliitilisest kohanemisest (Muro 2023: 140). Eliidid peavad veenma oma esindatavaid, et eksisteerivad lõhed on ennetatavad ning parandatavad kui eksisteeriks eraldiseisev suverääne riik. Samas on oluline märkida, et setsessiooni liikumised kannatavad tihti ideoloogilise lõhestumise ja killustatuse all, sest eliidid ei suuda kokku leppida, milline on kõige tõhusam tee poliitilise iseseisvumise saavutamiseks ning mis järjekorras peaks sellele lähenema: kas nõudes riigilt suuremat tunnustust, nõuda eksisteeriva institutsioonilise korra parandamist või korraldades iseseisvusreferendum (Krause 2017, viidatud Muro 2023: 141).

1.3 Setsessiooni saavutamise vahendid

Setsessiooni üks põhilistest eesmärkidest on rahvusvaheline tunnustus, sest see võimaldab riigil ise kujundada oma välispoliitikat ning diplomaatiat. Samas on eksisteerivast riigist lahkulöömine reeglina mäss, mis on vägivaldne ja polariseeriv (Griffiths, 2023: 207). Ryan D. Griffiths (2023) on kirjeldanud setsessiooni kui strateegilist mängu, mille reeglid on ebaselged, ent mingitest asjaoludest tuletatavad (Griffiths, 2023: 207). Ta kirjeldab kuidas uue riigi tunnustamine sõltub erinevatest asjaoludest ning kõige realistlikum viis selle saavutamiseks on eksisteeriva riigiga kokkuleppele jõudmine (Griffiths, 2023: 207). Selline rahulik kokkulepe on aga üldjuhul ebatõenäoline, sest see tähendaks olemasolevale riigile territooriumi kaotust ning teisi potentsiaalseid sisemisi konflikte.

Lihtsustatult võib setsessiooni saavutamise vahendeid jagada kolmeks: institutsionaalsed, vägivaldsed ja mittevägivaldsed. Griffiths (2023) on leidnud, et taktikate valik setsessiooniks sõltub piirkonna struktuurilisest suhtest emariigiga ehk kas setsessioon leiaks aset kõrgelt institutsionaliseeritud demokraatlikus riigis või mitte (Griffiths, 2023: 210). Kathleen Gallagher Cunningham (2023) on leidnud, et demokraatlikumate riikide valitsused võivad olla vastuvõtlikumad rahumeelsele sotsiaalsele survele ja rohkem valmis tegema järeleandmisi setsessiooni soovivate piirkondade osas (Cunningham 2023: 131). Enamus olemasolevaid riike on tekkinud setsessiooni tulemusena ning piirkonnad, mis tänapäeval soovivad eralduda riigist, kuhu nad hetkel kuuluvad, õigustavad seda alatiht ajalooliselt varem eksisteerinud oludega. Ajalooliselt on võimalik näha, kuidas setsessiooni tagajärgedeks on sõda ja inimkannatused või majanduslikult ja poliitiliselt edukate uute riikide teke (Antić 2007: 146).

Vägivaldne taktika võib võtta erinevaid vorme. Setsessiooni liikumistes klassifitseeritakse vägivaldseks taktikaks vara hävitamist, sõjaväeliste üksuste moodustamist ning teisi inimsusvastaseid kuritegusid (Griffiths & Wasser 2019: 1323). Selliste taktikate kasutamine leiab aset üldjuhul vähem demokraatlikes riikides, kus tavapärase poliitika ja mitte vägivaldsete meetodite kasutamine võib tunduda kasutu. Vägivaldse taktika ja tavapärase poliitika kõrval eksisteerib ka mittevägivaldne taktika, mis eelkõige seisneb kodanikuvastupanus. Vägivallatu taktika väljendub meeleavalduste ja protestide näol (Griffiths & Wasser 2019: 1323) ning samuti ka blokaadide loomises, erinevates streikides ja enesevigastamistes (Cunningham 2023: 129). Vägivallatuks taktikaks peetakse ka poliitilisest koostööst keeldumist, mis võib väljenduda valimiste boikoteerimises (Cunningham 2023: 129) või paralleelsete institutsioonide ülesehitamises (Griffiths & Wasser 2019: 1323). Mittevägivaldset taktikat võib näha ka demokraatlikumates ühiskondades, seda eriti protestide ja meeleavalduste näol. Tihtipeale kasutatakse teatud vägivallatuid taktikaid paralleelselt institutsionaalse taktikaga.

Kõrge demokraatiaga riigis kasutatakse üldjuhul vägivaldse taktika asemel tavapärast poliitikat ning see väljendub eelkõige valimisvõitluses ehk olemasolevate institutsioonide kasutamises, et võita rahva toetust (Griffiths, 2023: 210-211). Sellisel kujul on setsessiooni liikumine sarnane mistahes teisele liikumisele, erinevusega, et võitlus toimub oma koduriigi vastu ning liikumise õnnestumiseks on vaja rahvusvahelist toetust (Griffiths, 2023: 210). Valimisvõitluse kõrval kasutatakse ka vägivallatuid taktikaid, et koondada ja veenda rahvast ning demonstreerimaks oma soovide legitiimsust. Demokraatlikes ühiskondades on institutsionaalse taktika kasutamise eesmärgiks saada luba referendumide korraldamiseks ning nõusolek iseseisva riigi loomiseks (Griffiths, 2023: 210).

1.4 Referendum kui setsessiooni saavutamise vahend

Iseseisvusreferendumite läbiviimine on demokraatlikes ühiskondades levinud viis näitamaks emariigile ning selle institutsioonidele, et soovitud setsessioon ei ole vaid selle eestvedajate ehk eliidi soov, vaid suurema enamuse tahe. Demokraatlikes riikides korraldatud iseseisvusreferendumid on üldjuhul põhiseaduslikel alustel ning eesmärgiga tagada õiguslik legitiimsus (Qvortrup 2023: 237). Iseseisvusreferendumid ei ole tähtsad mitte ainult legitiimsuse andmise koha pealt, vaid ka sümbolsetel põhjustel (Qvortrup 2023: 238). Kui referendumite legitiimsuse aspekt seisneb rahva võimaluses ja õiguses väljendada oma soovi demokraatliku ja ametliku protsessi kaudu, siis sümbolne põhjus kujutab endast liikumise ja

rahva ühtsuse tugevdamist nii moraalselt kui ka poliitiliselt. Referendumi loomist ja läbiviimist ning sellele toetuse andmist võib vaadelda kui viisi, kuidas suurendada ühise situatsiooni ja saatuse jagamist (Qvortrup 2023: 238).

Rahva soovi ja toetuste näitamise kõrval on iseseisvusreferendumitel oluline roll ka rahvusvahelises kontekstis. Nimelt referendumite korraldamist võib pidada tekkiva riigi rahvusvahelise tunnustuse saamise eelduseks (Radan 2020: 39). Kui korraldatav referendum saab palju kajastust ning toetust, siis eeldusel, et see on viidud läbi õiglaselt, võib selle tulemus julgustada teiste riikide valitsusi näitama üles enda toetust setsesseerumisele. Iseseisvusreferendum, mis ei lõppe iseseisvumise saavutamiselega võib ka kohalikul tasandil olla efektiivne ehk kuigi setsessioon ei ole edukas, siis iseseisvust sooviv rahvas võib referendumitulemusena saavutada suuremat autonoomsust keskvalitsusest.

Käsitledes referendumit kui vahendit eraldumiseks, on oluline vaadata selle hoidmise konteksti ehk teisisõnu millistes tingimustes see läbi viiakse ning millega seda põhjendatakse. Nagu eelpool kirjeldatud, siis iseseisvusreferendumid on tihti sümboolsed, et tugevdada ja suurendada rahva ühtsustunnet, mis tähendab et need on pigem identiteedist tulenevatest põhjustest kerkinud. Varasemad analüüsid referendumitest on aga näidanud, et eraldiseisva identiteedi ja kultuuri olemasolu ei ole üksi piisav setsessiooni soodustavate hoiakute ning sellel põhineva eduka referendumit korraldamiseks (Harguindéguy et al., 2023: 549). Erineva kultuurilise aspekti kõrval on eduka iseseisvusreferendumi jaoks olulised ka teised tegurid, nagu kohalik majandus ja selle majanduse edukus ning riigi detsentraliseeritus (Harguindéguy et al., 2023: 549). Sellest tulenevalt saab eeldada, et edukas referendum, millest tekiks uus suverääne poliitiline võim, peab enamushälte võitmise kõrval põhinema ka mitmel motiivil.

Iseseisvusreferendumit edukuses on motiivide kõrval ka teised olulised tegurid. Referendumit eelne valimiskampania on üks viisidest, kuidas kodanikele tutvustada alternatiivseid lahendusi praegusele olukorrale ja iseseisvumisega kaasnevaid uuendusi ja edu, viimast eelkõige majanduses (Harguindéguy et al., 2023: 547). Kampania kõrval on referendumit hääletustel olulisel kohal ka emotsioonid ning rahvusliku identiteedi tunnetus. Nimelt kui kodanik identifitseerub tugevalt mingi rahvusega, tundes selle üle uhkust, on ta tõenäolisem toetama iseseisvumist (Brouard et al., 2021:6). Ehk identiteedil põhinev otsustus ei pea olema alati seotud repressioonidega või allasurumisega, vaid see võib tuleneda ka uhkusest ning

usust, et iseseisev majandamine on võimalik. Samas on leitud, et iseseisvusreferendum ei pruugi olla nii edukas kui kodanikud arvavad ning kardavad, et iseseisvumisega kaasnevad erinevad majanduslikud probleemid ning majanduslangus (Brouard et al., 2021:6). See tähendab, et kuigi hetkese olukorraga ei olda rahul ning soovitakse muutust, siis iseseisvumise järel võivad probleemid süveneda või olukord halveneda. Viimane element, mis mõjutab iseseisvusreferendumi edukust on selle legitiimsus. Nimelt kui küsimuse all oleva riigi põhiseadus ei tunnusta õigust eralduda, siis see peegeldub ka referendumi tulemustes (Harguindéguy et al., 2023: 548). Kui emariigi põhiseaduse kohaselt on iseseisvusreferendumi korraldamine ebaseaduslik või taunitud, siis see võib mõjutada toetuse suurust, sest kodanikud on teadlikud, et tulem ei ole positiivne.

Olles defineerinud setsessiooni mõiste, selle tekkepõhjused ning vahendid, mida kasutatakse selle saavutamiseks, on võimalik kasutada antud teoreetilist raamistikku, et analüüsida setsessioone valitud piirkondades ehk antud töö kontekstis Kataloonia ja Šotimaa näitel. Selgitamaks, millised motiivid on valitud piirkondade kontekstis esikohal ning kuidas need üksteisele sarnanevad või erinevad, vaadatakse järgnevalt Kataloonia ja Šotimaa iseseisvusliikumisi ja toimunud referendumeid ning seejärel määratakse kirjeldatud ajendeid setsessionistlikus diskursuses Šotimaal ja Kataloonias.

2. JUHTUMITE TUTVUSTUSED JA VARASEMAD UURIMUSED

Antud peatükis antakse ülevaade nii Kataloonia natsionalismist ning 2017. aastal toimunud iseseisvusreferendumist kui ka Šotimaa natsionalismist ja 2014. aasta iseseisvusreferendumist. On oluline märkida, et pakutav ülevaade natsionalismist ning toimunud referendumitest on piiratud antud uurimuse konteksti mõistmiseks vajaliku informatsiooniga. Lisaks antakse ülevaade varasematest uurimustest mõlema piirkonna setssioonide kohta. Antud peatükk võimaldab mõista loodava uurimuse konteksti.

2.1 Kataloonia ja 2017. aastal toimunud referendum

Kataloonia on Hispaania üks seitsmeteistkümnest autonoomsest piirkonnast riigi idakaldal ning selle parlament allub Hispaania kongressile ja senatile. Kataloonia natsionalism sellisena nagu seda tuntakse tänapäeval, tekkis 1960. aastatel vastupanuna toonase diktaatori Franco võimule (Guibernau 2013: 379). Kataloonia natsionalistliku liikumise eesmärgiks ei ole alati olnud Hispaaniast lahkulöömine ja täieliku iseseisvuse saavutamine, vaid hoopis suurema poliitilise autonoomsuse saavutamine (Guibernau 2013: 380). Eraldumise pinged tekkisid 2000. aastate alguses kui Hispaania keskvalitsuses ja Kataloonia valitsuses toimusid muudatused, mis sillutasid teed Kataloonia autonoomia statuudi reformimisele (Guibernau 2013: 380). Sellest ajast alates on katalaanide natsionalism olnud juhitud kohalike natsionalistlike parteide poolt, olles prominentsel kohal nii Kataloonia valitsuses kui ka avalikkuses. Paljudes Kataloonia linnades peeti vahemikus 2009-2013 mitteametlikke iseseisvusreferendumeid (Franco-Guillén & Rubio-Carbonero 2022: 237). 2014. aastal korraldati sümbolne referendum demonstreerimaks vajadust legitiimse iseseisvusreferendumi korraldamiseks. Referendum, millest võttis osa 30% valijatest saavutas 90% poolehoiu iseseisvumisele (Franco-Guillén & Rubio-Carbonero 2022: 237).

2017. aasta 1. oktoobril toimus referendum, kus osales 2.3 miljonit inimest, mis moodustas 43% valijatest (Cetrà et al., 2018: 126). Rahvahääletusel paluti vastata küsimusele, kas kodanikud soovivad, et Kataloonia oleks iseseisev Hispaaniast ning 90.2% vastanutest leidsid, et jah ning 7.8% hääletasid vastu (Cetrà et al., 2018: 126). Hispaania keskvalitsus oli teadlik, et referendumit planeeritakse ning proovis seda takistada, kasutades erinevaid meetmeid. Olenemata sellest, et Hispaania konstitutsioonikohus ja peaprokurör peatasid referendumiseaduse ja andsid korrakaitsjatele käsu takistada rahvahääletuse läbiviimist, otsustati referendum läbi viia (Cetrà et al., 2018: 127). Referendumihääletusele järgnes

Kataloonia iseseisvuse deklareerimine, mis jäi pooleli, et anda Hispaania keskvalitsusele võimalus läbirääkimisi pidada. (Franco-Guillén & Rubio-Carbonero 2022: 237). Hispaania keskvalitsus leidis, et referendum on seadusevastane ning keeldus selle tunnustamisest tuginedes riigi põhiseaduse artiklile 155, sundides autonoomset piirkonda alluma antud korraldustele (Franco-Guillén & Rubio-Carbonero 2022: 237). Kataloonia ettepanekust läbirääkimisteks Hispaania keskvalitsusele võib eeldada, et setsessioon ei ole katalaanide eelistatud viis probleemide lahendamiseks, vaid eelkõige soovitakse järeleandmisi ning seaduste muutmist keskvalitsuse poolt.

2.2 Šotimaa ja 2014. aastal toimunud referendum

Šotimaa moodustab ühe autonoomse osa Suurbritanniast, mis tähendab, et Šotimaa parlament allub Ühendkuningriikide parlamendile. Šotimaa natsionalism hakkas esile kerkima 1960. aastatel ning selle teket võib seostada egalitarismiga (Paul 2020 & Mullen 2014). Šotlased alustasid eksisteerivates institutsioonides oma ühingute ja gruppide loomist, et distantseeruda Londoni eliidist ja rajada teed ideele iseseisvast Šoti riigist ja kodanikuühiskonnast (Paul 2020: 172). 2011. aastal kui Šotimaa rahvuspartei võitis enamuse kohalikus parlamendis, tuldi välja ideega korraldada iseseisvusreferendum, millega Ühendkuningriigi valitsus nõustus, leides, et neil on seaduslik alus selle korraldamiseks (Mullen 2014: 631). On leitud, et avalikkuse toetus iseseisvumisele on läbi aastate olnud pidevalt 40-50% vahemikus (Paul 2020: 168), ent referendumieelsed uuringud näitasid suuremat toetust jäämaks Ühendkuningriigi osaks. (Pattie & Johnston 2016: 83). Erinevalt natsionalistlike katalaanide püüdlustest iseseisvumisele, šotlased ei korraldanud sümboolseid hääletusi, vaid kogu protsess, mis lõpuks viis referendumini, sai arutatud seaduslikult parlamendis.

2014. aasta 18. septembril toimus ajalooline hääletus Šotimaa iseseisvumiseks, kus hääletajatel paluti vastata, kas Šotimaa peaks olema iseseisev riik või ei (Keating & McEwen 2017: 1). Kõikidest valijatest osales hääletusel 85% ning 55.3% inimestest hääletas iseseisvumise vastu (Mullen 2014: 627). Tulemused aga ei olnud suure vahega, sest iseseisvumise poolt hääletas 44.7% valijatest (Mullen 2014: 627). Referendumi tulemused olid üllatavad ning on leitud seoseid erinevate demograafiliste näitajate ja referendumi tulemuste vahel. Nimelt olid vanemad inimesed ja Šotimaalt väljaspool sündinud tõenäolisemad hääletama iseseisvumise vastu ning nooremad ja Šotimaal sündinud iseseisvumise poolt (Mullen 2014: 633). Kuigi iseseisvusreferendum ei läinud läbi, siis

lähedased hääletustulemused ning demonstreeritud toetus iseseisvumisele indikeerib suurt natsionalistlikku toetust.

Kataloonia ja Šotimaa referendumid erinevad üksteisest mitmel moel. Kataloonia referendumi osalusprotsent oli oluliselt madalam Šotimaa referendumi osalusprotsendist, ent poolthääli oli rohkem. Juhtumid erinevad üksteisest ka legitiimsuse kohapealt, sest Šotimaa parlamendil oli ametlik luba referendum seaduslikult läbi viia, ent Hispaania keskvõim andis keelavaid hoiatusi ning peatas Kataloonia referendumi, pidades seda illegaalseks, hoolimata sellest, et Hispaania konstitutsioon ei keela selliseid referendumeid korraldada. Mõlemad referendumid lõppesid iseseisvumist saavutamata, ent iseseisvumise soov ehk teisisõnu setsessiooni protsess ei ole lõppenud, sest iseseisvumisest ning uue referendumi korraldamisest räägitakse endiselt nii avalikkuses kui ka parlamentides. On ilmselge, et rahvaste enesemääramine on ka tänapäeval väga aktuaalne, ent soov eralduda võib olla tingitud ka teistest motiividest ning kuna nii Kataloonia kui ka Šotimaa on osa kõrgelt arenenud demokraatlikest riikidest, siis sellised setsessiooni liikumised antud piirkondades on pigem haruldased ning vajavad uurimist. Enne käesoleva uuringu uurimismeetodi ning tulemuste juurde jõudmist, esitatakse järgnevalt tulemusi ja järeldusi varasematest uurimustest.

2.3 Varasemad uurimused

Kui 19. sajandi lõpus esitasid erinevad rahvuslikud iseseisvusliikumised väljakutseid impeeriumitele ja konsolideerivatele riikidele, siis tänapäeval kõrgelt arenenud demokraatlikes riikides võib setsessiooni liikumisi pidada pigem haruldaseks (Keating & McEwen 2017: 1). Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni on uuritud varasemalt erinevatest aspektidest lähtuvalt, nagu mõlema piirkonna natsionalismi seost setsessiooni liikumiste tekkega ning nende piirkondade õigust setsessioonile. Vähem on uuritud erinevate meetodite kaudu põhjendusi setsessiooni liikumiste tekkele.

Thomas Jeffrey Miley (2007) on uurinud seost kataloonia natsionalistliku liikumise ja identiteedi tunnetuse vahel, leides, et katalaanid identifitseerivad end erinevalt. Tema uurimusest tuli välja, et kahesugune identifitseerumine, kas rohkem katalaani või hispaanlasena, tekitab erinevaid arusaamasid riigi ülesehitamise suhtes ning lõhet eliidi ja masside vahel. (Miley 2007: 31) Montserrat Guibernau (2013) on uurinud katalaanide

natsionalismi kujunemist setsessiooni liikumiseks ning rahvaküsitluste tulemusel järeldanud, et Kataloonia on jõudnud antud situatsiooni poliitilise usalduse puudumise ning katalaanide identiteedi mittetunnustamise tõttu (Guibernau 2013: 390). Samast uurimusest tuli välja ka rohkem katalaanidena identifitseeruvate kodanike mure majanduslike aspektide nagu eelarve puudujäägi ja maksude osas (Guibernau 2013: 390). Ka Šotimaal on leitud seoseid tugeva natsionalismi ja iseseisva riigi vahel (Pattie & Johnston 2016: 92). Sarnasele järeldusele jõudis Darel E. Paul, kes uurides Šotimaa iseseisvus liikumist, leidis seoses natsionalismile tugineva ideoloogia ja setsessiooni vahel, kirjeldades tugeva eliidi ja rahvusliku identiteedi esitamise mõju setsessiooni liikumise tekkele (Paul 2020). Kataloonia setsessiooni liikumine on toimunud aktiivsemalt ning agressiivsemalt kauem kui Šotimaa oma, mistõttu eksisteerib rohkem uurimusi antud liikumise põhjuste kohta Šotimaaga võrreldes, ent mõlema liikumise motiive on enim seostatud eelkõige identiteedi küsimustega ning seejärel majanduslike aspektidega.

2018. aastal uurisid Dalle Mulle & Serrano, kas eraldumise legitiimsust käsitlevas normatiivses kirjanduses sõnastatud argumendid on Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumisi eestvedavate separatistlike ja natsionalistlike parteide poolt sõnastatud või mitte. Selleks nad analüüsisid kahe piirkonna peamiste iseseisvusparteide poliitilisi manifeste ja brošüüre. Läbiviidud uurimusest järeldasid nad, et antud juhtumite setsessiooni liikumiste eliidid tuginevad enda poliitikas ühe monistliku argumendi asemel erinevatele setsessiooni normatiivse teooria argumentidele, milles on kombineeritud kommunitaarne argument, valiku argument ning parandav (*remedial*) argument. Nad järeldasid, et antud liikumiste puhul normatiivse teooria käsitlemise argumendid ei ole ammendavad ning mõlemas setsessiooni liikumises ei nähta iseseisvust mitte eesmärgina, vaid vahendina muutuste leidmiseks ja saavutamiseks. (Dalle Mulle & Serrano 2018)

Varasemates uurimustest on võimalik näha erinevaid lähenemisi Kataloonia ja Šotimaa natsionalismi ja separatismi uurimisel. Samal ajal on setsessiooni uuritud vähem normatiivsete ja selgitavate teooriate kaudu. Kui Dalle Mulle & Serrano (2018) uurimusest on võimalik lugeda Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumiste põhjendusi lähtudes setsessionistliku diskursuse normatiivsetest argumentidest, siis käesolev uurimus vaatab Kataloonia ja Šotimaa setsessioone lähtuvalt setsessiooni selgitavatest teooriatest.

3. METOODIKA

Metoodika peatükis antakse ülevaade uuritavatest tunnustustest, andmete kogumise viisist ning analüüsimiseks kasutatavast meetodist. Samuti kirjeldatakse uurimuse piiranguid.

3.1 Uuritavad tunnused ja uurimisstrateegia

Käesoleva uurimistöö empiirilise osa eesmärk on uurida Kataloonia ja Šotimaa setsessioone lähtudes teoreetilises raamistikus välja toodud setsessiooni teooria selgitavatel põhjustel. Selleks analüüsitakse Kataloonia ja Šotimaa parlamentide istungite debatte neli aastat enne referendumit, referendumit aastal ning referendumit järgsel aastal, et selgitada välja, millistele põhjustele eraldumiseks enim toetutakse ning kas need on järjepidevad või mitte. Seejärel tuginedes teooriale analüüsitakse nende motiivide põhjendusi referendumit tulemustele, vastates sealjuures käesoleva uurimistöö keskele uurimisküsimusele. Motiive uuritakse parlamentide debattide transkriptsioonide näol, sest mõlema piirkonna iseseisvusreferendumid korraldati piirkondade kohalike parlamentide poolt. Katalooniat vaadeldakse ajavahemikus 2013 kuni 2018 ning Šotimaad ajavahemikus 2010 kuni 2015. Valitud vahemik võimaldab määrata, millistele aspektidele rõhutakse, et põhjendada vajadust uue suveräänse poliitilise võimu loomiseks ehk see annab võimaluse analüüsida, kas referendumit korraldamine on loogiline samm või anomaalia. Kokku analüüsiti 46 dokumenti.

3.2 Meetod ja andmete kogumine

Käesolev uurimus on kvalitatiivne sisuanalüüs, täpsemalt juhtumiülene ehk horisontaalne analüüs. Sisuanalüüs võimaldab mitmeid mahukaid tekste kokku võtta kodeerimise kaudu, et kategoriseerida andmeid ja selle kaudu näha tekstides esinevaid mustreid (Stemler 2001). Sellest tulenevalt on sisuanalüüs kohane teostatava uurimuse uurimisküsimusele vastuse leidmiseks. Setsessiooni liikumiste motiivide väljaselgitamiseks analüüsitakse teoreetilist kirjandust, et teada saada kuidas ja millistest faktoritest lähtuvalt on setsessiooni liikumisi käsitletud. Teoreetilise kirjanduse analüüsimisest saadakse koodid, mis seejärel jaotatakse teooriale põhinedes ja sarnasuse alusel motiive esitavatesse kategooriatesse. Koodide ja kategooriate kaudu on võimalik analüüsida transkriptsioone ning tuvastada mustreid. Seejärel on võimalik analüüsida Šotimaa ja Kataloonia parlamentides toimunud debatte, et määrata antud piirkondade setsessiooni liikumiste motiive.

Debattide transkriptsioonid pärinevad parlamentide kodulehtedelt. Analüüsitava materjalide tuvastamiseks tehti parlamentide kodulehtedel sõnaotsingut märksõnadel “iseseisvus” ja “iseseisvusreferendum” vastavalt inglise ja katalaani keeles. Sõnaotsingu teostamisel on võimalik analüüsida transkriptsioone uuritavast teemast lähtuvalt. Debattide transkriptsioonid, mis puudutasid ainult piirkondade iseseisvumist, tõlgiti ja kodeeriti täielikult ning debattides, mille fookuses ei olnud ainult iseseisvus ning iseseisvusreferendum, aga päevakorras oli mahukalt iseseisvumist puudutavaid teemasid, tõlgiti ja kodeeriti ainult iseseisvumise küsimusi puudutavat debatti. Sellest tulenevalt erineb dokumentide arv aastate lõikes. Kataloonia parlamendi transkriptsioonid on nii hispaania kui ka katalaani keeles. Katalaani keelset teksti tõlgiti kasutades *Softcatalà* automaatset tõlkimise programmi.

3.3 Andmete analüüs

Andmete analüüsimisel kasutatakse nii deduktiivset kui ka induktiivset lähenemist ehk algsed analüüsikategooriad ja koodid tulenevad teoreetilisest taustast, ent analüüsi käigus kodeeritakse ka relevantset dokumentide sisu, mis võib-olla teoreetilises raamistikus ei leidnud käsitlust. Parlamentides toimunud debatte analüüsitakse teoreetilises raamistikust tulenevate kategooriate põhjal, mis on jaotatud kolme kategooriasse: identiteet kui motiiv, poliitiline võim kui motiiv ja majanduslik motiiv. Selleks loodi koodipuu ning kodeerimistabelid, mis on leitavad töö lisadest. Tekste analüüsiti aastate lõikes, et mõista, kas motiivid muutuvad ajaga või on püsivad. Analüüsi tulemusi ja seost referendum tulemustega tõlgendatakse teooriast ja taustapeatükkidest lähtuvalt.

3.4 Uurimuse piirangud

Antud uurimisstrateegias esineb mitmeid kitsendusi. Parlamentides peetakse palju debatte, kus toimub mitmekülgne arutelu erinevate teemade üle ning teistes aruteludes, mis pole otseselt seotud iseseisvus küsimustega, võib samuti esineda teemakohast debatti. Teisisõnu märksõnaline otsing piiritles valimit aruteludele, mille fookuses on iseseisvumine ja iseseisvusreferendum, ent on tõenäoline, et seda esineb ka teistes transkriptsioonides. Samal ajal tuginetakse üldjuhul antud debattides samadele argumentidele ning aruteludes iseseisvumise üle tuuakse neid enim esile. Seega on valitud andmete põhjal ning kvalitatiivse sisuanalüüsi kaudu võimalik määrata ja üldistada, millised motiivid on antud setsessiooni liikumiste keskmes. Samuti otsitakse seletus ja seost referendum tulemustele tulenevalt

teoriast. Kuigi iseseisvusreferendumid olid korraldatud mõlema piirkonna parlamentide poolt, juhivad parlamendisiseselt seda debatti setsessiooni liikumiste eliidid ehk eelkõige piirkondade natsionalistlikud erakonnad. Referendumitulemused aga peegeldavad rahva tahet ning kuna antud uurimuses ei ole läbi viidud küsitlust kodanikega ega tugineta kodanike arvamustele, tehakse referendumid edukuse järeldused tuginedes teorias välja toodud argumentidele. Olgugi, et uurimistöö valim ei võimalda analüüsida kõiki temaga haakuvaid debatte, loob kvalitatiivne uurimismeetod võimaluse analüüsida süvitsi läbivaid argumente suveräänse poliitilise võimu loomiseks mustrite näol, et määrata uuritavate setsessiooni liikumiste motiivide kujunemist.

4. TULEMUSED, ANALÜÜS JA JÄRELDUSED

Käesolevas peatükis esitatakse ja arutletakse läbiviidud uurimuse tulemuste üle. Kõigepealt määratletakse Kataloonia setsessiooni liikumise motiiv, mille jaoks analüüsiti Kataloonia parlamendis toimunud debatte vahemikus 2013 kuni 2018. Seejärel arutletakse selle motiivi ja referendum tulemuste seose üle. Samal viisil määratletakse Šotimaa setsessiooni liikumise motiiv, mille jaoks analüüsiti Šotimaa parlamendis toimunud debatte vahemikus 2010 kuni 2015. Sellele järgneb Šotimaa setsessiooni liikumise motiivi ja referendum tulemuste seose üle arutlemine. Viimasena võrreldakse mõlema piirkonna setsessiooni liikumiste motiive ja nende motiivide seoseid referendum tulemuste seletamisel.

4.1 Kataloonia parlamendi debatil 2013-2018

2013

Nagu töö taustapeatükkides kirjeldatud, siis Kataloonias on debatt suveräänse poliitilise võimu loomise ümber eksisteerinud juba pikemat aega. 2013 aasta parlamentide debattides argumenteeriti iseseisvuse kasuks igas teoreetilises raamistikus esitatud motiivi kategoorias. Kõige rohkem rõhuti aga majanduslikele aspektidele. Arutelu keskmes oli majanduse halb olukord ja selle parandamise vajadus. Rõhuti asjaolu, et katalaanid maksavad Hispaanias kõige rohkem makse ning on samal ajal kõige suurema võlaga autonoomne piirkond, ent keskvalitsuse fiskaalpoliitika ei toeta selle probleemiga tegelemist (Ple del Parlament 2013a). Viidatakse asjaolule, et katalaanide maksud ei jää kohalikuks, mille tõttu on Kataloonia valitsuses keeruline arendada piirkonna majandust vastavalt vajadustele ning lahendada erinevaid sotsiaalmajanduslikke probleeme (Ple del Parlament 2013c). Teisisõnu rõhutatakse, et keskvalitsuse maksusüsteem ei ole õiglane katalaanide suhtes ning kui katalaanid saaksid maksud kohalikena hoida, saaksid nad edendada piirkonna majandust ning katalaanide huve.

Majanduslike aspektidega seonduvalt viidati tihti Kataloonia vähesele autonoomsusele ehk väiksele poliitilisele võimule. Läbivalt puudutati teemasid, nagu Kataloonia majanduse sõltuvus emariigi ehk Hispaania majanduslikust olukorrast, viidates, et katalaanide heaolu ei ole keskvalitsuse huvides ning suurema poliitilise ja majandusliku võimu olemasolu korral saaks lahendada probleeme nagu suur töötuse määr ja vähendada ebaõiglust ning vaesust ühiskonnas (Ple del Parlament 2013d). Samal ajal esines debattides ka euroskeptilisust, seades küsimuse alla, kas Euroopa Liidust osa olemine on vajalik Kataloonia heaoluks (Ple

del Parlament 2013a). Iseseisva majandamise vajadust nähakse ka immigratsiooni küsimuste teemal, mis väljendub eriarvamusele jäämisest keskvalitsusest õiglasele immigratsioonipoliitikale (Ple del Parlament 2013f). Identiteedi aspektile viidati 2013. aasta analüüsitud debattides kõige vähem, tuues välja ainult asjaolu, et Kataloonia on multikultuurne ja katalaanide identiteet on oluline ning Hispaania tervikuna ei arvesta sellega (Ple del Parlament 2013a; Ple del Parlament 2013b). Debattides heideti Hispaania keskvalitsusele ette, et katalaanide koolide keelemudeli kahtluse alla seadmine viitab katalaanide identiteedi mitte austamisele (Ple del Parlament 2013a)

2014

Analüüsid 2014. aasta debatte oli võimalik näha, et taaskord viidati nii kultuurilistele, majanduslikele kui ka poliitilise võimu aspektidele. Nimelt toodi välja kuidas keskvalitsus ei mõista Kataloonia poliitilisi probleeme ning katalaanide vajadusi ja kuidas keskvõimul ei ole kindlat plaani riigi majanduse elavdamiseks (Ple del Parlament 2014a). Teisisõnu viidatakse taaskord asjaolule, et Kataloonias on sotsiaalmajanduslik ebakindlus ning keskvalitsuse majanduslikud plaanid ei ole kooskõlas katalaanide vajadustega. Analüüsi käigus tuli välja seisukoht, mis väljendab, et Hispaania keskvalitsus ei soodusta heaoluühiskonda ning kärbib eelarveid (Ple del Parlament 2014c). Madridis arutletavad majanduslikud eesmärgid ei ole samad, mis peaksid olema Kataloonia omad, rõhudes vajadusele pöörata ümber kapitali- ja töösuhteid ning muuta iseseisvamaks hetkel kehtivat keskvalitsusest sõltuvat majandusmudelit (Ple del Parlament 2014d). Debattide analüüsimise käigus tuli välja, et katalaanid on Hispaanias suure kollektiivse tundega ning oma kultuuriga vähemusrahvus ning neil peaks olema õigus hääletada suveräänsuse üle (Ple del Parlament 2014c). Sellese, et Hispaania keskvalitsus taunib katalaanide soovi hääletada uue suveräänse poliitilise võimu loomise üle, nähti demokraatia puudumisena.

2015

2015. aasta analüüsitud debattides viidatakse Katalooniale kui riigile, mis peaks kohalike maksude eest olema kohustatud ühiskonda, teenuseid ja kodanike heaolu edendama ning tagama kõikidele universaalseid ja õiglaseid teenuseid, mida nad hetkel eksisteeriva maksupoliitika tõttu teha ei saa (Ple del Parlament 2015a). Tuuakse välja, et on vajalik majandust elavdada, töökohti ja tugevamaid institutsioone luua, suurendamaks katalaanide heaolu. Lisaks toodi välja, et katalaanide õigusi, keelt ja vabadusi tuleb austada kõikides institutsioonides nii Kataloonias kui ka keskvalitsuses (Ple del Parlament 2015c).

2016

2016. aasta analüüsitud debattides sõnastati selgelt vajadus lahendada Kataloonia ja Hispaania vahelise sobivuse probleemi dialoogi, viidates majanduslikele küsimustele ning Kataloonia ja Hispaania poliitilisele stabiilsusele (Ple del Parlament 2016a). Taaskord tuuakse välja, kuidas Kataloonia huvidest lähtuvalt võiks eksisteerida teine majanduslik plaan, millele Kataloonia valitsusel õigust ei ole. Selline sotsiaalne ning majanduslik progress ja sotsiaalne õiglus, mida Kataloonias soovitakse, on muuhulgas takistatud rahaliste vahendite piirangutest. Leiti end jõuetuna olukorra ees, kus Kataloonia Parlament ei saa katalaanide huvide ees midagi ette võtta, sest selleks puuduvad vajalikud volitused ja meetmed. (Ple del Parlament 2016a) Analüüsi tulemuse käigus tuli samuti esile, et esineb ideoloogilisi erinevusi keskvalitsuse ja Kataloonias juhtivate parteide vahel, mis mõjutab Kataloonia majanduslike tegemisi ning identiteeti puudutavaid küsimusi. Katalaanide eesmärkideks oli ühiskonna heaolu edendamine ning kodanike kaasatuse suurendamine, pakkudes neile rohkem võimalusi olemasolevatest ressurssidest osa saamisel ja andes neile võimaluse luua parema riigi tulevastele põlvedele (Ple del Parlament 2016c; Ple del Parlament 2016d). Sellega viidatakse ka faktidele, et Kataloonia saaks edukalt iseseisvalt majandada tuginedes välisinvesteeringutele ning katalaanide töökusele ja andekusele. Katalaanide majanduse kasvust ja edukusest sõltuvuses Hispaaniat nähakse negatiivse ja pärssiva jõuna (Ple del Parlament 2016b; 2016c)

2017

2017. aastal, mil toimus iseseisvusreferendum, esines parlamendis mitmekülgselt arutelu. Debatte analüüsides selgus, et Kataloonia maksuosa moodustab 20% kõikidest Hispaanias kogutud maksudest, aga keskvalitsusest saadakse kulutuste jaoks tagasi ainult 11%, viidates taaskord asjaolule, et kui neil oleks võimalus hallata ise kogutud makse, saaksid nad edendada elanike heaolu ja elukvaliteeti. Samuti viidatakse Kataloonia suurele eelarvepuudujäägile, mis mõjutab kogu kohalikku ühiskonda. (Ple del Parlament 2017a) Leitakse, et kõik Kataloonia ühiskonna loodud majandusressursid peaksid jääma paikseks ja taaskord toodi välja, et hetkel kehtiv rahastamissüsteem ei ole õiglane katalaanide suhtes. (Ple del Parlament 2017b). Katalooniat peetakse Hispaania majanduse mootoriks. Peale iseseisvusreferendumit tuli debattide fookusesse majanduslike aspektide asemel poliitilise võimu ja identiteedi küsimused, mis on tingitud Hispaania keskvalitsuse reaktsioonist referendumile. Keskvalitsus üritas referendumit ning selle poolt hääletavaid kodanikke

takistada kasutades politseijõudu, tekitades sellega paanikat ning rahulolematust ühiskonnas. Vägivalla kasutamine oli katalaanide suhtes alavääristav ning ebademokraatlik. Analüüsidest debatte, käis läbi termin “katalanofobia”, millega viidatakse Hispaania keskvalitsuse suhtumisele katalaanide ning Kataloonia piirkonna heaolu ja arendamise pidurdamisele. (Ple del Parlament 2017d) Leitakse, et Hispaania poliitiline süsteem piirab autonoomsete piirkondade pädevusi määruste ja seadustega ning on jätnud hooletusse Kataloonia infrastruktuuri süsteemi, mis on majanduse edendamise jaoks väga oluline. Samuti viidatakse keskvalitsuse põlglikkusele katalaani keele, kultuuri ja eluviiside suhtes, mis on avaldanud suurt ja sügavat ühiskondliku mõju katalaanide identiteedile. Läbib arusaam, et Kataloonia tuleviku üle peaksid saama otsustada ainult katalaanid ning neil peaks olema õigus seda teha demokraatlikult ja rahumeelselt. (Ple del Parlament 2017d) Toodi välja, et referendumil päev näitas Kataloonia parlamendile kui kaugemale on katalaanid võimelised minema, et seista enda huvide ja õiguste eest. Kodanike mobiliseerumine ja suveräänsusele toetuse avaldamine näitas kui palju inimesi soovivad õigust otsustada Kataloonia tuleviku üle ning olla koheldud väärikalt. Debattides toodi välja asjaolu, et inimesed, kellel polnud plaanis hääletada iseseisvumise kasuks, muutsid enda meelt, nähes politsei poolt rakendatud vägivalda. (Ple del Parlament 2017d)

2018

Referendumi järgsel aastal oli fookus analüüsitud debattides väga selgelt poliitilise võimu ja identiteedi aspektidel. Aruteludes räägiti Kataloonia traditsioonidest, mis tuginevad kodanike ühtsusele ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kaitsmisele. Kuigi endiselt leitakse, et Kataloonia oleks võimeline saavutama suuremat omavalitsuse taset rohkem rahastuse korral, rõhutatakse katalaani identiteedile ning teadmisele, kuidas Hispaania keskvalitsus neid referendumil korraldamise tõttu represseeris. (Ple del Parlament 2018a) Kataloonia eliitide vahistamised ja vangistamised näivad ebademokraatlikud ja dehumaniseerivad. Selline reaktsioon Hispaania poolt demonstreeris, et Kataloonia võitlus tagakiusamise ja demokraatliku poliitika eest ei ole lõppenud. (Ple del Parlament 2018a; Ple del Parlament 2018b) Iseseisvumist kirjeldatakse kui instrumenti selleks, et konstrueerida õiglasem ja parem riik, mis keskendub ühiskondlikule ja majanduslikule heaolule. Katalooniat ning katalaane nähakse vähemusena, mille väärikust ja veendumusi tehakse maha (Ple del Parlament 2018c). Debattides viidati sellele, kuidas varasemad läbirääkimised keskvalitsusega autonoomsuse suurendamiseks, et luua juhtiv ja kaasaegne ühiskond, ei ole olnud edukad ning sellise ühiskonna loomine ei saa olema Hispaania Kuningriigis võimalik, sest sellises koosseisus töötatakse ainult keskvalitsuse

huvide ja eesmärkide eest (Ple del Parlament 2018c). Rõhutati, et Kataloonia institutsioonid peavad töötama selle nimel, et katalaani keelseid raamatuid ja laule saaks avaldada ning katalaani keelt vabalt rääkida. Katalaanidel peab olema õigus ja võimalus sõnavabadusele, protesteerimisele ja streikimisele, sest see tähendab demokraatiat. Iseseisva Kataloonia riigi loomist nähakse viimase variandina, et tagada Kataloonia kodanike individuaalsed ja kollektiivsed poliitilised õigused. Erinevalt kehtivast süsteemist leiab eliit, et igal katalaanil peaks olema õigus ja juurdepääs universaalsele tervishoiule ning katalaani keelsele haridusele. (Ple del Parlament 2018c; Ple del Parlament 2018d)

4.1.1 Kataloonia motiiv

Põhinedes analüüsitud debattidel ning teoreetilisel kirjandusel, võib Kataloonia setsessiooni liikumise peamiseks ajendiks pidada majanduslikku motiivi. Majanduslikud huvid kui setsessiooni aluspõhjus seisneb suure rahvaarvu ja ressursirohke piirkonna soovist ise kujundada, kontrollida ja edendada oma majandust, hoides ja maksimeerides kohalikku kasumit (Muro 2023: 137-138). Kataloonia parlamendi debattidest tuleb selgelt välja, kuidas nende arvates keskvalitsuse majanduspoliitika ei ole Kataloonia majandust soodustav. Suurem osa katalaanide makse ei jää Katalooniasse, kuigi need moodustavad märkimisväärse osa kõikidest Hispaanias kogutud maksudest. Kataloonia kontekstis ei viita ressursid mitte maavaradele vaid tööjõule, mille tootlikkust kasutatakse ebaproportsionaalselt Kataloonia autonoomse piirkonna suhtes. Sellest tulenevalt leitakse, et iseseisvalt majandamine uue suveräänse poliitilise võimu loomise kaudu oleks katalaanide ning Kataloonia ühiskonna heaolu tagamiseks vajalik.

Kuigi analüüsi tulemusena selgus, et majanduslik motiiv on Kataloonia setsessiooni liikumise keskmes, siis analüüsitud debattidest on näha, kuidas majanduslikest argumentidest alguse saanud motiiv kasvas üle poliitiliseks ning lõpuks ka identiteedipõhiseks ehk kõik kolm motiivi on Kataloonia setsessiooni liikumises olulisel kohal. Poliitilise võimu motiiv, teisisõnu ratsionaalsusel põhinev motiiv, seisneb teadaolevalt otsese kasumi maksimeerimisel ning suurema autonoomia omamisel (Muro 2023: 136), mida tegelikult Kataloonia soovib ja on soovinud läbi aja. Analüüsist tuli esile, et parlamendis viidati korduvalt ebaõnnestunud katsetele pidada dialoogi Hispaania keskvalitsusega, eesmärgiga suurendada Kataloonia institutsioonide autonoomiat ja õigust iseseisvalt majandada. Võib eeldada, et kui keskvalitsus oleks nõus suurendama katalaanide autonoomsust, siis setsessiooni liikumist kui

sellist ei esineks või kui esineks, siis selle keskmes ei oleks majanduslikud eesmärgid. Seega kui Hispaania oleks veel rohkem detsentraliseeritud ning Kataloonia autonoomsel piirkonnal oleks suurem otsustusõigus, kuidas korraldada tervishoidu, pensioneid ning kuidas kasutada saadud maksutulu, siis iseseisvusreferendumi korraldamine ei oleks omanud nii suurt tähtsust ning uue suveräänse poliitilise võimu loomine ei oleks prioriteet.

Kataloonia setsessiooni liikumise pooldajaid ühendab ühine keel, kultuur ja üleüldine etniline aspekt. Kuigi katalaanide identiteeti ei saa käsitleda setsessiooni liikumise keskmes oleva ajendina, on analüüsitud debattidest näha, et kehtiv majandusmudel pärsib Kataloonia ja sealjuures katalaanide heaolu ja huve. Teisisõnu tuntakse majanduslikest aspektidest lähtuvalt identiteedipõhist frustratsiooni ja ebaõiglast kohtlemist. Analüüsi tulemustest väljendub, et 2017. aastal ja 2018. aastal suurenes katalaanide identiteedi aspektile viitamine märkimisväärselt, mis tulenes keskvalitsuste poolt kasutatud vägivaldsetest meetmetest referendumi korraldamise peatamiseks. Tuginedes taustapeatükis kirjeldatule teadmisele, et Kataloonia natsionalistid on algusest peale soovinud suuremat autonoomiat, et korraldada ja seista katalaanide huvide eest, sealhulgas ka majanduslikul tasandil (Guibernau 2013: 380), siis Kataloonia setsessiooni liikumist ning selle majanduslikku ajendit võib määratleda kui loogilist arengut antud piirkonnas. See tähendab, et Kataloonia setsessiooni liikumine tuleneb Hispaania ebavõrdsest majandussüsteemist ning asjaolust, et keskvalitsus ei olnud nõus viima sisse muudatusi, et seda katalaanide jaoks võrdsemaks ja õiglasemaks muuta.

4.1.2 Motiivi seletus referendumi tulemustele

Iseseisvusreferendumite edukus sõltub mitmest erinevast asjaolust, ent eelkõige soodustab edukat referendumitulemust mitme motiivi olemasolu (Harguindéguy et al., 2023: 547). Kataloonia setsessiooni liikumises on esindatud kõik kolm setsessiooni esilekutsuvat motiivi, ent nendest kaalukam on katalaanide majanduslikud huvid ehk 2017. aastal korraldatud iseseisvusreferendumi tulemus peaks peegeldama, kas rahvas jagab setsessiooni eestvedavate eliitide arvamust või ei. Referendumi edukuse üheks tunnuseks on rahvusliku identiteedi tunnetus (Brouard et al., 2021:6), mis kahtlemata eksisteerib Kataloonia ühiskonnas. Katalaanid jagavad ühist keelt, kultuuri ja ühiseid traditsioone, mis tulenevalt parlamentide debattide analüüsist on tihti erinevatest valdkondades represseritud. Samal ajal on debattide analüüs näidanud, et Kataloonia soovib ja oleks ka võimeline iseseisvalt majandama ning seda õiglasemalt ja katalaanide huve ja heaolu esikohale seades. Nende motiivide olemasolu,

eeldusel, et kodanikud neid eliidiga jagavad, peaks viima positiivse ehk iseseisvumist pooldava referendumitulemuseni, ent teadaolevalt sõltub tulem ka iseseisvusreferendumi korraldamise legitiimsusest, mis Kataloonia kontekstis ei kehtinud.

Eelnevalt mainitud asjaoludest lähtuvalt saab aga järeldada, et iseseisvumise poolt ülekaalukalt hääletanud kodanikud jagasid neid samu arvamusi ja motive, mida setsessiooni liikumist eestvedavad eliidid, olles uhked katalaani identiteedi üle ning arvamusel, et Katalooniat on võimalik iseseisvalt ja edukalt majandada. See oleks pidanud viima eduka iseseisvusreferendumini ja seejärel Kataloonia iseseisva riigi loomiseni, aga kuna Hispaania keskvalitsus oli selle referendumi kuulutanud ebaseaduslikuks, siis see mõjutas referendumil hääletajate suurst. Kuna 2017. aasta iseseisvusreferendumil hääletas alla 50% kõikidest valijatest, siis võib järeldada, et referendumi põhiseadusevastaseks kuulutamine mõjutas sellel osalejate suurst ja ka toetuse suurst.

4.2 Šotimaa parlamendi debatid 2010-2015

2010

2010. aastal Šotimaa parlamendis peetud debattide keskmes oli Ühendkuningriigi üldise majanduse nõrkuse mõju Šotimaa majandusele. Nähti vajadust Ühendkuningriigist erinevale majanduslikule ja finantsilisele lähenemisele (The Scottish Parliament 2010a; The Scottish Parliament 2010b). Šotimaa valitsus vastandub Ühendkuningriigi valitsuse plaanile suurendada töajukindlustust, sest see tooks kaasa töökohtade kadumise ning nad tahaksid keskenduda Šotimaa majanduse nõrkustele, milleks on näiteks terves Ühendkuningriigis madalam ettevõtete asutamise määr ehk teisisõnu ettevõtluskultuuri arendamine (The Scottish Parliament 2010c). Selle eelduseks on aga uue ja keskvalitsusest erineva finantsüsteemi loomine. Debattide analüüsimise käigus tuli ilmsiks asjaolu, et Šotimaa toodab rohkem tulu kui seda kulutatakse, mis vastandub Ühendkuningriigi defitsiidile. (The Scottish Parliament 2010d).

Samal ajal tõstatati ka Šotimaa valitsuse autonoomsuse teema. Nimelt püstitati küsimus, kas Šotimaa valitsusel on kõik võimalused ja eeldused, et korraldada Šotimaa majandust ja selle kasvu ning mõjutada šotlaste heaolu. (The Scottish Parliament 2010c). Šotimaa elanikel võiks olla õigus otsustada, kas nad peaksid olema iseseisvad, seades esikohale eelkõige Šoti majandusliku julgeoleku, töökohad ja ettevõtted või olla osa maailma kõige suurima

võlakooormaga riigi majandusest. (The Scottish Parliament 2010c). Iseseisvus võimaldaks Šotimaa valitsusel muuta ühiskonda õiglasemaks, kehtestades korralikud pensionid ja aidates vaesemaid ehk teisisõnu see võimaldaks luua õiglasem majandus ehk õiglasem Šotimaa, mis aitaks tulevastest majanduslangustest lihtsamini välja tulla (The Scottish Parliament 2010d).

2011

2011. aastal analüüsitud debattides keskenduti kõige rohkem Šotimaa parlamendi majanduslike volituste vähesusel ehk vähesel poliitilisel võimul majandada Šotimaa ressursse ja majandust. Šotimaal on suured nafta- ja gaasivarud ning šotlased leiavad, et kui neil oleks suverääne kontroll oma maavarade majandamise üle, jääks kasum paikseks ning edendaks Šotimaa ühiskonna heaolu (The Scottish Parliament 2011b). Šotimaa parlamendi huvides on konstrueerida õiglane ja võrdne ühiskond, kus kõigil on võimalus kättesaadavale haridusele ja tervishoiule. Ühendkuningriigi keskvalitsusel Westminsteril ei ole majanduskasvu plaani, mida Šotimaa vajab (The Scottish Parliament 2011c).

Šotimaa iseseisvust nähakse loogilise arenguna, sest nende poliitiline kultuur, institutsioonid ja huvid on keskvalitsusest erinevad ning selleks, et realiseerida oma potentsiaali rahvana on vaja täielikku volitust ehk autonoomsust (The Scottish Parliament 2011c). Maavarad nagu nafta ja gaas mängivad olulist rolli Šotimaa arendamises, ent hetkel omab nende tööstuse üle kontrolli Ühendkuningriigi keskvalitsus, mis on šotlaste hinnangul halvasti juhitud. Teisisõnu kui Šotimaa saaks kontrollida iseseisvalt oma olemasolevaid ressursse, saaksid nad edukamalt edendada kohalikku majandust, ennetada majanduslangust ning investeerida riigi heaolusse. (The Scottish Parliament 2011c; The Scottish Parliament 2011d) Samuti tahaks Šoti valitsus kontrolli maksude üle, et mõjutada majanduse suunda. Iseseisvus võimaldaks võidelda vaesuse vastu ja muuta ühiskonda õiglasemaks (The Scottish Parliament 2011e). Kontroll ressurside ja maksude üle ning otsused oma rahva hüvanguks peaks pandama hääletusele iseseisvusreferendumi näol, et šotlased saaksid ise oma tuleviku üle otsustada.

2012

2012. aasta analüüsitud debattides keskenduti Šotimaa majanduslikule ebakindlusele, mille tõttu on palju šotlased pidanud lahkuma, et mujalt tööd leida või väarikamat tasu saada. Selle probleemi lahendamiseks nähakse taaskord vajadust suurematele volitustele, et Šotimaa majanduse kitsaskohti lahendada kohalikul tasandil, sealjuures vähendades ebakindlust ja

ebavõrdsust. (The Scottish Parliament 2012b). Täielikud volitused annaksid võimaluse Šotimaa tuleviku üle otsustada inimestel, kes Šotimaa heaolust kõige rohkem hoolivad, kasutades ära olemasolevaid ressursse ja teadmisi nende efektiivsest majandamisest (The Scottish Parliament 2012a).

2013

2013. aasta analüüsitud debattides oli prominentsel kohal nafta- ja gaasivarud kui kohalik ressurss ning selle mõju kohalikule majandusele. Need ressursid on võtmetähtsusega iseseisva Šotimaa jõuka ja võrdse ühiskonna loomise seisukohast. Hetkel haldab keskvõim neid varusid aga šotlaste hinnangul halvasti. (The Scottish Parliament 2013a). Pannes hääletusele Šotimaa iseseisvus, saaksid kodanikud tulevikus kasutada neid maavarasid õiglaselt ning mitte raiskavalt, et investeerida Šotimaa tulevikku ja tagada edu ka hilisematele põlvkondadele (The Scottish Parliament 2013a). Šotimaa majanduslik tegevuskava erineb keskvalitsuse omast mitmeti, sest Ühendkuningriiki peetakse ebavõrdseks ühiskonnaks, kus lõhe rikaste ja vaeste vahel on suur, samal ajal kui Šotimaa üheks peamiseks eesmärgiks on luua võrdne ühiskond (The Scottish Parliament 2013b). Kuna Šoti fiskaalpositsioon on hinnatud Ühendkuningriigi omast tervikuna tugevamana, siis iseseisvudes oleks võimalik saavutada täielik majanduslik potentsiaal. Samuti panustab Šotimaa Ühendkuningriigi maksulaekumistesse rohkem kui riiklikest vahenditest tagasi saadakse, mille tõttu hinnatakse maksumudelit ebavõrdseks (The Scottish Parliament 2013c). Eliidid hindavad Šotimaa majandusliku seisundit ja võimekust tugeva ja jätkusuutlikuna, leides, et valitsus vajab rohkem majanduslikku ja sotsiaalpoliitilist võimu, et teha edusamme võrdsema ja jõukama ühiskonna loomisel (The Scottish Parliament 2013c).

2014

Referendumi korraldamise aastal oli taaskord debattide fookuses poliitilise võimu jaotus ja selle mõju Šotimaa majandusele. Debattides toetatakse arusaamale, et Šotimaa oma ressursside ja jõududega saaks püüelda ühiskonna õigluse nimel kõikides valdkondades. Hetkel keskvalitsuse poolt antud volitused teatud valdkondade reguleerimise ja majandamise üle asenduks šotlaste täieliku otsustusõigusega maksude, hariduse, tervishoiu ja üldise heaolu juhtimisele, mis võimaldaks tegeleda eelseisvate väljakutsetega kohalikul tasandil, et maksimeerida kõiki võimalusi (The Scottish Parliament 2014a). Iseseisvumise järel ei oleks Šotimaa tasakaalustamata ja ebavõrdse Ühendkuningriigi majandusega piirkond (The Scottish Parliament 2014a). Keskvalitsuse tegevust hinnati Šotimaa huvide vastaseks ning

leiti, et iseseisev Šotimaa, hallates oma maavarasid ning lähtudes enda majanduskavast, suurendaks tootlikkust, maksulaekumisi ning saaks autonoomia kaudu edendada innovatsiooni ja soodustada investeringuid. (The Scottish Parliament 2013a) Šoti parlament peaks tegutsema vastavalt šotlaste ootustele ja heaolule, milleks on neil vaja vahendeid ehk suuremat poliitilist võimu, mille kaudu muuta ühiskonda võrdsemaks ja õiglasemaks (The Scottish Parliament 2013c)

2015

Referendumi järgsel aastal oli debattide fookuses nii majanduslikud kui ka poliitilise võimu suurendamise küsimused. Šoti valitsus leidis, et kehtiv keskvalitsuse kokkuhoiu kava on ebaõiglane, pannes ühiskonna kõige haavatavamate liikmete õlgadele suure koormuse. Šotimaa majandusstrateegia selle vastu aga seab esikohale õigluse ja võrdsuse. Kui šotlased saaksid autonoomia ettevõtte tulumaksu kontrollimise üle, siis oleks neil võimalus suurendada investeringuid, luua töökohti ning kasvatada majandust, et teha just Šotimaa ja šotlaste heaolu jaoks õigeid otsuseid. (The Scottish Parliament 2015a; The Scottish Parliament 2015b)

4.2.1 Šotimaa motiiv

Tuginedes analüüsitud Šotimaa parlamendi debattidele ning teoreetilisele kirjandusele, on Šotimaa setsessiooni liikumise peamiseks motiiviks soov suurendada poliitilist võimu. Poliitilise võimu ehk ratsionaalsusel põhinev motiiv setsessiooni liikumise aluspõhjusena on seotud sooviga maksimeerida kohalikku kasumit, mis üldjuhul põhineb majanduslikel aspektidel (Muro 2023: 136). Analüüsi tulemustest on näha, kuidas Šotimaa valitsuse põhieesmärgiks on õiglase ja võrdse ühiskonna loomine, mis on võimalik keskvalitsuses erineva majandusmudeli kasutamisel. Šotimaal on suured nafta- ja gaasivarud, mille tulu ja kasum ei jää paikseks. Debattide analüüsist tulenevalt leiavad šotlased, et Ühendkuningriik ei halda neid ressursse kasumlikult ning nende ressursside kasumi hoidmine Šotimaal panustaks šotlaste heaolu suurendamisesse. Samuti leiavad šotlased, et nende valitsusel ja institutsioonidel peaks olema rohkem volitusi, et kujundada erinevaid sotsiaalseid ja majanduslikke strateegiaid šotlaste enda huvidest lähtuvalt. Sarnaselt Katalooniale, heidab ka Šotimaa keskvalitsusele ette ebaproportsionaalse maksutulude jaotamise, viidates otseselt majanduslikule motiivile. Šotimaa valitsus leiab, et maksutulude hoidmine kohalikul tasandil, võimaldaks õiglasema ja võrdsema ühiskonna luua. Taaskord on võimalik spekuloida, et

keskvalitsuse järeleandmised Šotimaa poliitilise ja majandusliku võimu suurendamiseks oleks võinud ära hoida iseseisvusreferendumi korraldamise.

Šotimaa motiiv põhineb selgelt ratsionaalsusel ja majanduslikel aspektidel. Tuginedes teadmisel, et Šotimaa natsionalismi teket on seostatud egalitarismiga (Paul 2020 & Mullen 2014) võib hinnata Šotimaa setsessiooni liikumist samuti loogiliseks arenguks piirkonnas, sest nagu parlamentide debattide analüüsist näha, on ühiskonna võrdsuse suurendamine Šotimaa valitsuse peamine eesmärk. Analüüsitud dokumentides ei esinenud debatti šotlaste identiteedi kui setsessiooni liikumist põhjustava või esilekutsuva ajendi üle. Teisisõnu šotlased ei tunneta kultuurilist, keelelist ega identiteedilist diskrimineerimist Ühendkuningriigi keskvalitsuse poolt.

4.2.2 Motiivi seletus referendumi tulemustele

Nagu varasemalt mainitud, siis iseseisvusreferendumite edukus ehk nende kaudu uue suveräänse poliitilise võimu loomine on tõenäolisem mitme motiivi olemasolu korral. 2014. aasta Šotimaa iseseisvusreferendum põhines läbiviidud analüüsi tulemusel eelkõige poliitilise võimu suurendamise motiivil, mis tuleneb majanduslikest aspektidest. See tähendab, et setsessiooni liikumist juhtiv eliit põhjendas vajadust iseseisvumisele nõudes keskvalitsuselt täielikke volitusi, et edendada kohalikku majandust ning selle arengut. Kuna kodanike usku ning hinnangut, et iseseisev majandamine on võimalik on seostatud identiteedil põhinevate otsustega (Brouard et al., 2021:6), siis Šotimaa kontekstis ei saa toetuda sellele argumendile, sest debattides ei kõlanud argumente tugevast Šoti rahvusliku identiteedi tunnetusest. Nagu varasemalt mainitud, siis referendumi tulemus peegeldab rahva tahet. Korraldatud referendumil osales 85% valijatest ning üle 50% neist hääletasid iseseisvuse vastu. Šotimaa iseseisvumisreferendumi puhul, võttes arvesse selle motiivi seost majandusega, võib väita, et kodanikud ei näe Šotimaad ning selle kohalikku majandust nii ebavõrdselt kui iseseisvusliikumist juhtiv eliit. Samas kuna on leitud seoseid iseseisvumise ja majandusliku olukorra halvenemise vahel (Brouard et al., 2021:6), siis hääletustulemus võib põhineda ka hirmul majanduslanguse ja kerkivate sotsiaalmajanduslike probleemide ees. Šotimaa iseseisvusreferendumi hoidmine põhines ainult ühel peamisel motiivil, mis suurendas selle võimalusi ebaedule.

4.3 Võrdlus ja järeldused

Läbiviidud parlamentide debattide kvalitatiivne sisuanalüüs andis võimaluse määrata Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumiste motiivid. Kataloonia parlamendis peetud debattidest, kõlas pidevalt viiteid kõigile kolmele motiivile, ent enam jäi kõlama majanduslik motiiv ehk soov iseseisvalt korraldada piirkonna majandust ning selle arengut. Samal ajal Šotimaa parlamentide debattides viidati rohkesti poliitilise võimu suurendamise vajadusel ning samuti ka majanduslikule motiivile. Mõlemad piirkonnad leiavad, et hetkel eksisteerivad keskvalitsuste maksupoliitikad ei ole ei Kataloonia ega Šotimaa huve esindavad ning kuidas iseloodud majandusmudelite najal saaksid vaadeldavad piirkonnad maksimeerida oma potentsiaali. Nõudmised poliitilise võimu suurendamiseks ja alternatiivse majandusmudeli loomiseks olid analüüsitud aastate vältel läbivad, mille tõttu välja kujunenud põhimotiivid mõjutasid järjepidevalt setsessiooni liikumiste kulgemist. Sellest tulenevalt on võimalik vastata käesoleva töö keskse uurimisküsimuse esimesele poolele. Kui Šotimaal viidati otsesele vajadusele autonoomsuse suurendamiseks, et muuta Šoti ühiskonda võrdsemaks ja õiglasemaks, maksimeerides kohalikul tasandil leiduvate ressursside tulu, siis Kataloonias rõhuti enim ebavõrdsele maksude jagunemise mudelile ehk majanduslikule motiivile. Nagu teoreetilises raamistikus kirjeldatud, on setsessiooni liikumiste keskmes üldjuhul rohkem kui üks motiiv. Seda on võimalik näha ka Kataloonia ja Šotimaa kontekstis, kus mõlema piirkonna iseseisvusliikumise peamised ajenditeks viitavad nii majanduslike kui ka poliitiline võimu aspektidele. Küll aga on erinevalt Šotimaa setsessiooni liikumisest Kataloonia setsessiooni liikumises esindatud ka katalaanide identiteet kui motiiv.

Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumiste motiivide väljaselgitamise kõrval otsiti ka nende motiivide seost erinevate referendumide tulemuste seletamiseks, põhinedes töö teoreetilises raamistikus väljatoodud referendumide edukust mõjutavatele teguritele, millele põhinedes oli võimalik vastata käesoleva uurimuse keskse uurimisküsimuse teisele poolele. Kataloonia setsessiooni liikumise keskmes olevat majanduslikku motiivi võib pidada rahva tahet peegeldavaks, sest see ei põhine mitte ainult arusaamal, et iseseisev majandamine on võimalik, vaid ka rahvusliku identiteedi tunnetusel, mis on muuhulgas teiste valdkondade kõrval tekitanud katalaanides majanduslikult represseritud tunde. Kataloonia iseseisvusreferendumi edukust pärssis asjaolu, et Hispaania keskvalitsus kuulutas selle põhiseadusevastaseks. Võib spekuloida, et kui iseseisvusreferendum oleks olnud legitiimne, oleks seda saatnud rohkem edu, sest olenemata 90% poolthäältest iseseisvumisele, selle

põhiseadusvastasus mõjutas hääletajate ja poolt hääletajate osalemismäära. Šotimaa iseseisvusreferendumi keskmes oli soov suuremale poliitilisele võimule, põhinedes majanduslikel aspektidel, ent kuna ühel motiivil põhineva iseseisvusreferendumi edukus on vähetõenäoline, siis kajastus see ka hääletustulemustes. Teisisõnu ei peegeldanud eliitide juhitud setsessiooni liikumise keskne argument rahva tahet. Erinevalt Kataloonia iseseisvusreferendumist, oli Šotimaal korraldatud rahvahääletus legitiimne.

KOKKUVÕTE

Šotimaa ja Kataloonia piirkondades toimuv järjepidev debatt iseseisvuse ümber peale iseseisvusreferendumite korraldamist viitab, et šotlaste ja katalaanide enesemääramise soov ei ole kadunud. Jätkuv tahe luua uued suveräänsed poliitilised võimud ei ole kooskõlas aga läbiviidud iseseisvusreferendumite erinevate hääletustulemuste aga sama tulemiga, milleks oli iseseisvumise mitte saavutamine. Sellest tulenevalt oli vajalik uurida, mis motiiv on kummagi setsessiooni liikumise keskmes ning kuidas see motiiv mõjutab setsessiooni liikumiste kulgu ja referendumite tulemusi. Uurimisprobleem on oluline, sest määrates setsessiooni liikumiste motiive tulenevalt setsessiooni selgitavatest teooriatest, võimaldatakse uusi andmeid antud piirkondade setsessiooni protsessidele ning testitakse, kas nende motiiv seletab hääletustulemustes erisusi. Sellest tulenevalt oli töö eesmärk välja selgitada Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumiste motiivid ning uurida millisel määral need motiivid üksteisest erinevad ja/või sarnanevad ning kas ja millisel määral need motiivid põhjendavad referendumite tulemusi.

Uurimistöö teoreetiline raamistik põhines setsessiooni liikumiste selgitavate teooriate käsitlusel. Töö keskne argument tuginedes teooriale oli, et antud piirkondade setsessiooni liikumised on seotud kas identiteedi, poliitilise võimu või majanduslike motiividega. Nende motiivide väljaselgitamiseks Kataloonia ja Šotimaa kontekstis kodeeriti valitud parlamendis toimunud debattide transkriptsioonid, piiritledes valimist kasutades sõnaotsingut parlamentide kodulehtedel. Nendest andmetest lähtuvalt ning kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodi kaudu oli võimalik määrata, millised motiivid on kummagi setsessiooni liikumise keskmes ning neid omavahel võrrelda. Analüüs ja tulemuste tõlgendamine põhines töö teoreetilisel raamistikul.

Kvalitatiivse sisuanalüüsi käigus leiti, et Kataloonia setsessiooni liikumise ajendiks on põhiliselt majanduslik motiiv, mis seisneb eelkõige arusaamal, et kohalik majandusplaan soodustaks piirkonna arengut ja majandust rohkem. Samal ajal Šotimaa parlamentide debattides viidati rohkesti poliitilise võimu suurendamise vajadusele kui põhilisele motiivile, et luua võrdsemat ja õiglasemat ühiskonda. Mõlemaid setsessiooni liikumisi saab klassifitseerida kui loogiliste arengutena antud piirkondades, sest setsessiooni liikumiste

keskmes olevad motiivid on seostatavad Kataloonia ja Šotimaa natsionalistlike liikumiste algsete tekkepõhjustega.

Samuti leiti ka seos setsessiooni liikumiste motiivide ja referendumide tulemuste vahel. Kataloonia iseseisvusreferendumi tulemuse ebaedukus sõltub eelkõige selle ebaseaduslikkusest, mis vähendas hääletajate suurust. Kui Kataloonia iseseisvusreferendum oleks olnud legaalne, siis põhinedes mitmete motiivide esindatuse katalaanide setsessiooni liikumises, oleks iseseisvusreferendum olnud edukas. Šotimaa setsessiooni liikumise motiivi seos referendumide tulemustele on samuti selge. Nimelt kuna šotlased tuginevad eelkõige ainult ühele põhimotiivile, et argumenteerida miks iseseisvat Šotimaad oleks vaja, siis tuginedes iseseisvusreferendumide edukust määravate ajendite mitmekülgsuse aspektile ning omavahel seotud olemasolul vajadusele, on mõistetav, miks Šotimaa iseseisvusreferendum ei läinud läbi.

Läbiviidud uurimuse ja analüüsi tulemustest saab järeldada, et majandusega seotud motiiv on see, millel üldjuhul põhinetakse ning mis kõige rohkem suunab setsessiooni liikumiste kulgu, ent see argument üksi ei pruugi olla piisav, sest iseseisvusreferendumite edukus sõltub mitmest erinevast komponendist. Uurimistöö käigus sai otsitud setsessiooni liikumiste motiivide kõrval ka seost selle vahel, kas need motiivid seletavad referendumide tulemusi või mitte ning tuli välja, et Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumiste keskmes olevad ajendid, ning ka mõlema piirkonna setsessiooni liikumiste protsess, seletab ning on seostatav korraldatud iseseisvusreferendumide tulemustega. Läbiviidud kvalitatiivne sisuanalüüs oli motiivide määramiseks sobiv meetod, ent seletusi referendumide tulemustele tehti põhinedes teoreetilisel kirjandusel, mille tõttu on töö järeldustele piiratud üldistusvõime. Tulenevalt sellest, et teoreetiliselt on motiive võimalik pidada seletavaks referendumide tulemustele, peaks edaspidi uurima, kas see seos leiab kinnitust ka reaalselt. Teisisõnu võiks uurida süvitsi Šotimaa ja Kataloonia kodanike põhjuseid iseseisvusreferendumite kas poolt- või vastuhääletamisel ning võrrelda neid põhjuseid motiividega, millele tuginetakse iseseisvus püüdlustes.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Antić, M. (2007). "Procedure for Secession". In *Politička misao*, vol 44, (pp 145-159).
https://www.researchgate.net/publication/228554078_Procedure_for_Secession.
2. Brancati, D. (2006). "Decentralization: Fueling the Fire or Dampening the Flames of Ethnic Conflict and Secessionism?" In *International Organization*, 60(3), (pp 651–685). <http://www.jstor.org/stable/3877823>
3. Brouard, S., Vasilopoulos, P., Gorohouna, S., Hönnige, C., Kerrouche, É. (2021). "Emotions and voting behavior in self-determination referendums: the case of New Caledonia in 2018." In *Electoral Studies*, 69, (pp 1-9),
<https://doi.org/10.1016/j.electstud.2020.102251>
4. Cetra, D, Casanas-Adam, E & Tàrrega, M. (2018). "The 2017 Catalan independence referendum: A symposium", In *Scottish Affairs* , vol. 27, no. 1, (pp. 126-143).
<https://doi.org/10.3366/scot.2018.0231>
5. Coppieters, B. & Sakwa, R. (2003). "Introduction" In Coppieters, B. & Sakwa, R (eds), *Contextualizing Secession: Normative Studies in Comparative Perspective* (pp 1-21). Oxford: Oxford University Press.
<https://doi-org.sare.upf.edu/10.1093/0199258716.001.0001>
6. Corlett. J. A. (2008). "The Morality and Constitutionality of Secession" In *Journal of Social Philosophy*, 29(3), (pp 120-128).
<https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1111/j.1467-9833.1998.tb00125.x>
7. Cunningham, K. G. (2023). "Choosing tactics: The efficacy of violence and nonviolence in self-determination disputes". *Journal of Peace Research*, 60(1), (pp 124-140). <https://doi-org.sare.upf.edu/10.1177/00223433221145961>

8. Dalle Mulle E., and Serrano I. (2019) “Between a principled and a consequentialist logic: theory and practice of secession in Catalonia and Scotland”, *Nations and Nationalism*, 25, (pp 630-651). doi: 10.1111/nana.12412.

9. Franco-Guillén, N., & Rubio-Carbonero, G. (2022). “Narratives of the Process: Parliamentary debates about Catalonia's referendum of 2017”. In *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 22(3), (pp 235–259). <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1111/sena.12365>

10. Griffiths, R.D. (2023). “Secession and the Strategic Playing Field” In Griffiths, R.D., Pavković, A., & Radan, P. (Eds.), *The Routledge Handbook of Self-Determination and Secession* (pp 205-216). New York: Routledge. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.4324/9781003036593>.

11. Griffiths, R. D., & Wasser, L. M. (2019). “Does Violent Secessionism Work?” *The Journal of Conflict Resolution*, 63(5), (pp 1310–1336). <https://www.jstor.org/stable/48597363>

12. Guibernau, M. (2013). ”Secessionism in Catalonia: After Democracy”. *Ethnopolitics*. 12: 4, (pp 368-393), <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1080/17449057.2013.843245>

13. Harguindéguy, J.-B., Sánchez, E. S., Sánchez, A. S., & Cole, A. (2023). “The rise of research on independence referendums”. In *International Political Science Review*, 44(4), (pp 540-556). <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1177/01925121211060651>

14. Keating, M., & McEwen, N. (2017). “The Scottish Independence Debate”, in Michael Keating (ed.), *Debating Scotland: Issues of Independence and Union in the 2014 Referendum*, (pp 1-26), Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198789819.003.0001>

15. Miley, T. J. (2007). “Against the Thesis of the “Civic Nation”: The Case of Catalonia in Contemporary Spain”. *Nationalism and Ethnic Politics*, 13(1), (pp 1–37). <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1080/13537110601155734>

16. Mullen, T. (2014). "The Scottish Independence Referendum 2014". In *Journal of Law and Society*, 41(4), (pp 627–640). <http://www.jstor.org/stable/43862407>

17. Muro, D. (2023). "The Cause of Secession" In Griffiths, R.D., Pavković, A., & Radan, P. (Eds.), *The Routledge Handbook of Self-Determination and Secession* (pp 131-145). New York: Routledge. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.4324/9781003036593>.

18. Pattie, C., & Johnston, R. (2017). "Sticking to the Union? Nationalism, inequality and political disaffection and the geography of Scotland's 2014 independence referendum". *Regional & Federal Studies*, 27(1), (pp 83–96). <https://doi-org.sare.upf.edu/10.1080/13597566.2016.1251907>

19. Paul, D. E. (2020). "The "Civic" Road to Secession: Political Ideology as an Ethnic Boundary Marker in Contemporary Scotland". *Nationalism and Ethnic Politics*, 26(2), (pp 167–182) . <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1080/13537113.2020.1753327>

20. Qvortrup, M. (2023). "Referendums as Instruments For Secession", In Griffiths, R.D., Pavković, A., & Radan, P. (Eds.), *The Routledge Handbook of Self-Determination and Secession* (pp 232-246). New York: Routledge. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.4324/9781003036593>.

21. Radan, P. (2020). "Secessionist Referendums in International and Domestic Law" In Qvortrup, M. (Ed.), *Nationalism, Referendums and Democracy*, (pp 33-46). New York: Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780429277382-5/secessionist-referendums-international-domestic-law-peter-radan>

22. Radan, P. (2023). "The Meaning of Secession" In Griffiths, R.D., Pavković, A., & Radan, P. (Eds.), *The Routledge Handbook of Self-Determination and Secession* (pp 29-37). New York: Routledge. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.4324/9781003036593>.

23. Sambanis, N. & Milanovic, B. (2011). "Explaining the Demand For Sovereignty" , *World Bank Policy Research Working Paper No. 5888*, (pp 1-37) Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1965919>
24. Seymour, M. (2007). "Secession as a Remedial Right1" , *Inquiry*, 50:4, (pp 395-423), DOI: 10.1080/00201740701491191
25. Stemler, S. (2001). "An Overview of Content Analysis". *Practical Assessment, Research, and Evaluation*. 7. <http://pareonline.net/getvn.asp?v=7&n=17>.
26. Webb, M. J. (2015). "The importance of predecessor centers of sovereignty and processes of state formation in explaining secession", *Defense & Security Analysis*, 31:1, (pp 22-34), DOI: 10.1080/14751798.2014.989711
27. Wilkins, B. T. (2000). "Secession". In *Peace Review*, 12(1), (pp 15-22) , DOI: 10.1080/104026500113764

ANALÜÜSITUD ALLIKAD

Šotimaa:

2010

1. The Scottish Parliament. 2010a. "Meeting of the Parliament". 20. jaanuar.
<https://www.parliament.scot/api/sitecore/CustomMedia/OfficialReport?meetingId=5132>. (viimati külastatud 08.05.2024)
2. The Scottish Parliament. 2010b. "Meeting of the Parliament". 14. aprill.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-14-04-2010?meeting=5529&iob=49467>.
(viimati külastatud 08.05.2024)
3. The Scottish Parliament. 2010c. "Meeting of the Parliament". 23. juuni.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-23-06-2010?meeting=5629&iob=50408>.
(viimati külastatud 08.05.2024)
4. The Scottish Parliament. 2010d. "Meeting of the Parliament". 8. september.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-08-09-2010?meeting=5765&iob=51663>.
(viimati külastatud 08.05.2024)
5. The Scottish Parliament. 2010e. "Meeting of the Parliament". 9. detsember.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-09-12-2010?meeting=6026&iob=54055>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

2011

6. The Scottish Parliament. 2011a. "Meeting of the Parliament". 10. märts.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was>

-said-in-parliament/meeting-of-parliament-10-03-2011?meeting=6175&iob=55776.
(viimati külastatud 08.05.2024)

7. The Scottish Parliament. 2011b. “Meeting of the Parliament”. 26. mai.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-26-05-2011?meeting=6472&iob=58924>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

8. The Scottish Parliament. 2011c. “Meeting of the Parliament”. 26. mai.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-26-05-2011?meeting=6472&iob=58925>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

9. The Scottish Parliament. 2011d. “Meeting of the Parliament”. 23. juuni.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-23-06-2011?meeting=6576&iob=59826>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

10. The Scottish Parliament. 2011e. “Meeting of the Parliament”. 7. september.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-07-09-2011?meeting=6603&iob=60151>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

11. The Scottish Parliament. 2011f. “Meeting of the Parliament”. 14. september.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-14-09-2011?meeting=6604&iob=60158>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

2012

12. The Scottish Parliament. 2012a. “Meeting of the Parliament”. 12. jaanuar.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-12-01-2012?meeting=7181&iob=65406#65406>. (viimati külastatud 08.05.2024)

13. The Scottish Parliament. 2012b. "Meeting of the Parliament". 18. jaanuar. <https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-18-01-2012?meeting=7513&iob=68456>. (viimati külastatud 08.05.2024)

2013

14. The Scottish Parliament. 2013a. "Meeting of the Parliament". 6 märts. <https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-06-03-2013?meeting=8396&iob=76054#76054>. (viimati külastatud 08.05.2024)
15. The Scottish Parliament. 2013b. "Meeting of the Parliament". 21. märts. <https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-21-03-2013?meeting=8383&iob=75886>. (viimati külastatud 08.05.2024)
16. The Scottish Parliament. 2013c. "Meeting of the Parliament". 21. november. <https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-21-11-2013?meeting=9466&iob=85061#85061>. (viimati külastatud 08.05.2024)

2014

17. The Scottish Parliament. 2014a. "Meeting of the Parliament". 18. juuni. <https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-18-06-2014?meeting=9258&iob=88903>. (viimati külastatud 08.05.2024)
18. The Scottish Parliament. 2014b. "Meeting of the Parliament". 25. september. <https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-25-09-2014?meeting=9529&iob=86354#86354>. (viimati külastatud 08.05.2024)

19. The Scottish Parliament. 2014c. "Meeting of the Parliament". 8. oktoober.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-08-10-2014?meeting=9569&iob=86819>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

2015

20. The Scottish Parliament. 2015a. "Meeting of the Parliament". 5. märts.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-05-03-2015?meeting=9816&iob=90018>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

21. The Scottish Parliament. 2015b. "Meeting of the Parliament". 16. september.
<https://www.parliament.scot/chamber-and-committees/official-report/search-what-was-said-in-parliament/meeting-of-parliament-16-09-2015?meeting=10087&iob=93137>.
(viimati külastatud 08.05.2024)

Kataloonia:

2013

1. Parlament de Catalunya. 2013a. "Ple del Parlament". 23. jaanuar.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57792.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)

2. Parlament de Catalunya. 2013b. "Ple del Parlament". 13. veebruar.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57794.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)

3. Parlament de Catalunya. 2013c. "Ple del Parlament". 27. veebruar.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57795.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)

4. Parlament de Catalunya. 2013d. “Ple del Parlament”. 13. märts.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57797.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)
5. Parlament de Catalunya. 2013e. “Ple del Parlament”. 11. aprill.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57800.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)
6. Parlament de Catalunya. 2013f. “Ple del Parlament”. 24. aprill.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57801.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)

2014

7. Parlament de Catalunya. 2014a. “Ple del Parlament”. 16. jaanuar.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57832.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)
8. Parlament de Catalunya. 2014b. “Ple del Parlament”. 12. märts.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57857.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)
9. Parlament de Catalunya. 2014c. “Ple del Parlament”. 9. aprill.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57862.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)
10. Parlament de Catalunya. 2014d. “Ple del Parlament”. 28. mai.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57868.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)

2015

11. Parlament de Catalunya. 2015a. “Ple del Parlament”. 5. veebruar.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57901.pdf>. (viimati külastatud 08.05.2024)

12. Parlament de Catalunya. 2015b. “Ple del Parlament”. 5. märts.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/57905.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

13. Parlament de Catalunya. 2015c. “Ple del Parlament”. 9. november.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/153265.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

2016

14. Parlament de Catalunya. 2016a. “Ple del Parlament”. 10. jaanuar.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/163501.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

15. Parlament de Catalunya. 2016b. “Ple del Parlament”. 17. veebruar.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/165447.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

16. Parlament de Catalunya. 2016c. “Ple del Parlament”. 2. märts.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/166372.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

17. Parlament de Catalunya. 2016d. “Ple del Parlament”. 6. aprill.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/168718.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

2017

18. Parlament de Catalunya. 2017a. “Ple del Parlament”. 22. veebruar.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/199883.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

19. Parlament de Catalunya. 2017b. “Ple del Parlament”. 6. aprill.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/210478.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)
20. Parlament de Catalunya. 2017c. “Ple del Parlament”. 14. juuni.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/223149.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)
21. Parlament de Catalunya. 2017d. “Ple del Parlament”. 10. oktoober.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/236781.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

2018

22. Parlament de Catalunya. 2018a. “Ple del Parlament”. 1. märts.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/243878.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)
23. Parlament de Catalunya. 2018b. “Ple del Parlament”. 24. märts.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/246000.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)
24. Parlament de Catalunya. 2018c. “Ple del Parlament”. 28. märts.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/246731.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)
25. Parlament de Catalunya. 2018d. “Ple del Parlament”. 14. mai.
<https://www.parlament.cat/document/dspcp/254646.pdf>. (viimati külastatud
08.05.2024)

KOODIPUU			
Etniline poliitika	Identiteet	kultuur	represeeringud
		keel	
Poliitiline võim ehk ratsionaalsus	Detsentraliseeritus	suurem otsustusõigus	
		võimu jaotus	
		institutsioonid	
Kohalikud ressursid	Kohalikud ressursid	kasu maksimeerimine	
Majandus	Kohalik majandus	majanduslik ebakindlus	majanduslangus
		maksude jagunemine	
	Kasumi paiksus	kasumi kohalik maksimeerimine	

KATALOONIA KODEERIMISTABEL 1		Enne referendumit			
		2013	2014	2015	2016
Motiiv					
Identiteet kui motiiv	multikultuursus - Hispaania ei arvesta sellega, katalaanikeelne haridus	vähemus, kollektiivne tunne, demokraatia puudus - õigus suveräänsusele, katalaanide kultuur, väljendusvabadus	keele represseeringud administratiivsel tasandil, rahvuse tunnustamine	katalaanide kaasatuse tunne, Kataloonia Patriotism	
Poliitiline võim kui motiiv	euroskeptilisus, sõltuvus Hispaaniast, ühiskonna heaolu, teistsugune Kataloonia juhtimine, õigus otsustada, illegaalne immigratsioon	Hispaania valitsus ei mõista katalaanide probleeme, heaolu süsteem	ebavõrdsuse vähendamine, hariduse ja tervishoiu arendamine, tugevamad institutsioonid	poliitiline stabiilsus, kodanike potentsiaal, vahendite puudumine, Kataloonia parlamendi otsustusõigus, ideoloogilised erinevused	
Majanduslik motiiv	majanduslangusest väljatulek, kõrge töötuse määr, fiskaal defitsiit, katalaanid maksavad kõige rohkem makse, maksud ei jää Katalooniasse, kohalikud investeeringud	eelarved, töötus, sotsiaalmajanduslik ebakindlus, vaesus, majanduslik suveräänsus - uus majandusmudel, et muuta kapitali- ja töösuhteid	majandusliku stabiilsuse suurendamine, võlg, investeeringud ja areng: maksude kasutamine kohalikul tasandil, töökohtade loomine	majanduse aktiveerimine, töökohtade loomine, rahastamise mudel	

KATALOONIA KODEERIMISTABEL 2		
Motiiv	Referendumi aastal 2017	Aasta peale referendumit 2018
Identiteet kui motiiv	Katalaanide rahvuslik tunne - kataloonia kodakondsus, "katalanofobia"	Kataloonia traditsioonid, ühtekuuluvus, vägivald ning represseeringud peale referendumi, dehumaniseerimine, katalaanide väarikus, kultuur-raamatud, muusika, haridus
Poliitiline võim kui motiiv	alavääristav kohtlemine keskvalitsuse poolt, ebavõrdsuse vähendamine, õigus otsustada oma tuleviku üle	suurem omavalitsuse tase, õiglase süsteem: ülikoolid, pensionid, tervishoid; katalaanide heaolu, demokraatia, institutsioonide taastamine, demokraatia
Majanduslik motiiv	eelarvepuudujääk, Kataloonia kogub 19% kõikidest kogutud maksudest, SKT, ebaõiglase rahastamissüsteem	

ŠOTIMAA KODEERIMISTABEL 1		Enne referendumit			
		2010	2011	2012	2013
Motiiv					
Identiteet kui motiiv	õigus rahvuslikule enesemääramisele, õigus otsustada oma riigi tuleviku üle				
Poliitiline võim kui motiiv	Šoti eesmärkide ja murede ühendamine Ühendkuningriigi lobisüsteemiga, keeldumine Ühendkuningriigi uuest kindlustuse süsteemist (maksud), kohalikud ressursid majanduse taastamiseks	rohkem detsentraliseeritust, kohalik vastutus, egalitaarsus, kohalik nafta ja gaas, kohaliku tööstuse maksustamine, välispoliitika teostamine,	iseseisvad otsused tuleviku üle, nafta ja gaas kui ressurss, egalitaarne ühiskond, kodanike heaolu parandamine	ressursside kasutamine, õiglane ja jõukam ühiskond, Šotimaa koht maailmas	
Majanduslik motiiv	Ühendkuningriigi kehvast seisust olev majanduse mõju Šotimaa majandusele. Maksukulutused, eelarve, SKT langus, suurim tööpuudus Ühendkuningriigis, iseseisva majanduse edu, ettevõtlusele suunatud finantssüsteem (eraldi UK-st), Euro	isiklikud majanduslikud võimed, ettevõtte tulumaksu kontroll kohalikuks, turul laienemine, Westminsteri majanduskasvu plaani puudumine, võidelda vaesuse vastu	kohalik majanduslik ebakindlus - tööpuudus, majanduskasv, tugevam fiskaalpositsioon, maksulaekumiste ebaproportsionaalsus	tugevam majandus, majanduslik stabiilsus, lahkudes SKP tõus, Šotimaa maksubaasi kasvatamine, ressursside kasutamine Šotimaa majanduse hüvanguks	

ŠOTIMAA KODEERIMISTABEL 2		
Motiiv	Referendumi aastal 2014	Aasta peale referendumit 2015
Identiteet kui motiiv		
Poliitiline võim kui motiiv	õiglasem ühiskond, Šotimaa tuleviku eest vastutamine ja selle edendamine, maksud ja haridus, võimaluste maksimeerimine, Westminster töötab Šotimaa huvide vastu, volitused Šotimaa parlamendile, ühiskonna heaolu	Ühendkuningriigis ei ole võrdne ühiskond, šotlaste heaolu suurendamine suurema võimu kaudu, Šoti parlamendi vajadus volitustele ja kohustustele, et teha otsuseid vastavalt Šoti elanike vajadustele, detsentraliseeritust
Majanduslik motiiv	majanduskasv, tootlikkuse suurendamine, tööturul osalemise suurendamine, maksulaekumiste suurendamine, nafta ja gaasi tulu Šotimaal	Šotimaa peaks kontrollima kõiki meie kulutusi, tulusid ja majandust, Ühendkuningriigi ebaõiglane kokkuhoiukava, vaesuse vähendamine, kontroll ettevõtte tulumaksu üle suurendaks investeeringuid, mis suurendaks Šotimaa majanduse kasvu

Lihtlitsents (piirangutega) lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Brittany Ellen, (isikukood: 60207270260) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

“Kataloonia ja Šotimaa setsessiooni liikumiste võrdlus: motiivi välja selgitamine ja referendumide tulemuste võrdlus” inglise keeles “A comparison of Secession movements in Catalonia and Scotland: determining the motive and comparing the results of referendums”, mille juhendaja on Heiko Pääbo,

1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu alates 20.05.2024 kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
3. olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuand- mete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.